

Het Hof van Wyckhuize in Alveringem

Beheersplan Onroerend Erfgoed

Monument in Ontwikkeling bvba

Colofon

Opdrachtgever	Gemeente Alveringem
Project	Beheersplan Hof van Wyckhuize in Alveringem. (Opgemaakt overeenkomstig het Onroerend Erfgoeddecreet (van 12 juli 2013, gewijzigd bij decreet van 4 april 2014), hoofdstuk 8 en het Onroerend Erfgoedbesluit (van 16 mei 2014), hoofdstuk 8).
Titel	Hof van Wyckhuize (St.-Rijkersstraat 29, 8690 Alveringem). Beheersplan Onroerend Erfgoed.
Auteurs	Frank Becuwe & Rudy Vereecke Multiprofessionele architectenvennootschap MONUMENT IN ONTWIKKELING bvba Onze Lieve Vrouwstraat 5, 8620 Nieuwpoort www.monument-in-ontwikkeling.be
Status	Definitieve versie dd. 29.08.2017
Referentievermelding	F. Becuwe & R. Vereecke 2017 - *Het Hof van Wyckhuize in Alveringem. Beheersplan onroerend erfgoed*, Nieuwpoort, Monument in Ontwikkeling bvba (onuitgegeven studie in opdracht van de gemeente Alveringem), 88 pp..
Met dank aan:	Wouter Accou (Gemeente Alveringem), Johan Albrecht (schepen Gemeente Alveringem), Karien Becuwe (Gemeente Alveringem), Johan Den Baes (Veurne), Pieter Santy (Agentschap Onroerend Erfgoed West), Tine Vandenbroucke (Gemeente Alveringem), Hendrik Verschave (Alveringem) en Marc Wackenier (Alveringem).

Mits bronvermelding kan deze studie door de gemeente Alveringem voor alle doeleinden gebruikt worden.

Inhoud

1. Identificatie en afbakening van het beoogde gebied 4
1.1. Aanleiding 4
1.2. Identificatie 4
1.3. Afbakening 5
1.4. Eigendomssituatie 5
1.5. Ruimtelijke bestemming 6
1.6. Juridische toestand 7
2. Historische nota 9
2.1. Korte historiek 9
2.1.1. Het 'hof van plaisance' 9
2.1.2. Van lusthof tot kasteelhoeve 10
2.1.3. Van vervallen kasteelhoeve tot statig gemeentehuis 14
2.2. Bouwhistorische beschrijving 19
2.2.1. Exterieur 19
2.2.2. Het interieur 43
2.3. De verdere ontwikkeling 49
2.4. Geraadpleegde literatuur 51
3. Inventaris van de erfgoedelementen (huidige toestand) 53
3.1. Algemene beschrijving 53
3.2. Inventarisatie erfgoedelementen met diagnose 54
3.2.1. Omheiningsmuur met koets- en voetgangerspoort 54
3.2.2. Het 'Hof van Wyckhuize' 56

3.2.3. Toegangsbrug en keermuren 79
4. Beschrijving van de erfgoedwaarden 81
5. Visie op het toekomstig beheer 82
5.1. Hoofddoelstelling 82
5.2. Nevendoelstelling 82
6. Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen 83
6.1. Onderhoudswerkzaamheden 83
6.2. Restauratiewerkzaamheden 83
7. Voorstel van opvolging en evaluatie 85
7.1. Op stapel staande restauratiewerkzaamheden (2018 of later) 85
7.2. Onderhoudswerkzaamheden (→ 2037) 86
7.3. Restauratiewerkzaamheden (na uitvoering van de dringende restauratiewerken - 2037) 86
8. Bijlagen 88

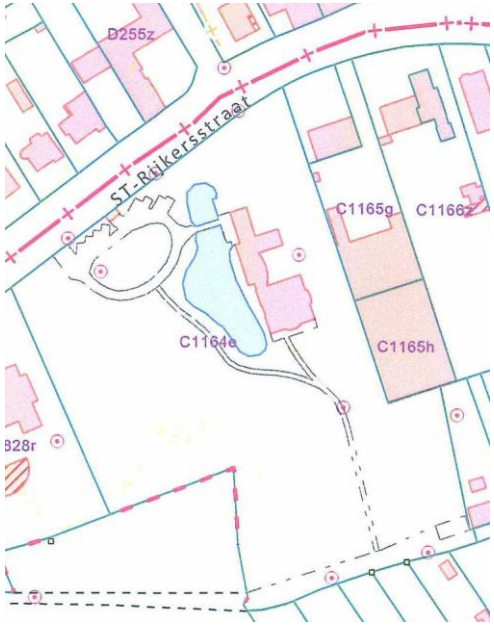
1. Identificatie en afbakening van het beoogde gebied

1.1. Aanleiding

De aanleiding tot het opmaken van het beheersplan voor het Hof van Wyckhuize zijn de onderhouds- en consolidatiewerkzaamheden die zich op vrij korte termijn voor dit historisch pand opdringen. Het is immers de betrachting van de gemeente Alveringem als eigenaar om dit monument, dat in de periode 1977-1982 door de gemeente van definitieve teloorgang werd gered, verder in stand te houden in de geest van 'een hof van groote ende schoone gebauwsel' zoals reeds in het laatste kwart van de 17de eeuw door Pauwel Heinderycx omschreven.

1.2. Identificatie

Benaming	Hof van Wyckhuize
Adres	St.-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem
Kadasternummer	Alveringem, 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 1164
Bescherming	M.B. dd. 27.05.1971 Bescherming Kasteelhoeve Hof van Wyckhuize
Beschermingsstatuut	Beschermd monument
Inventaris Bouwkundig Erfgoed	DIBE/relict/15858

Kadasterplan

1.3. Afbakening

Legende: bruin ingekleurde delen beschermd.

Administratieve gegevens

Administratief Perceel
Postadres(sen): St.-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem
Gemeente: Alveringem
Kadastrale afdeling: ALVERINGEM 1 AFD
Kadastrale sectie: C
Perceel: 1164/00E000
Capakey: 38002C1164/00E000

Erfgoed

De archeologieregelgeving is van kracht. Zorg dat je het correcte traject bij vergunnningsaanvragen volgt.

Beschermde monumenten
Kasteelhoeve Hof van Wychhuus

Landschapsatlas relicten
Omgeving Alveringem, Sint-Rijkers en Lovaart nabij Fortem

De afbakening van de bescherming valt samen met de afbakening van het beheersplan en vice versa.

1.4. Eigendomssituatie

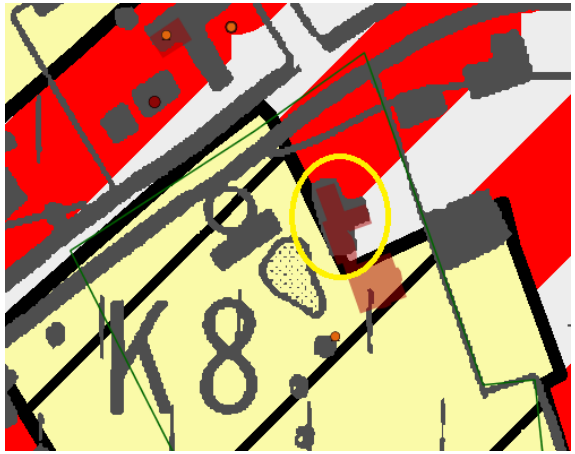
Eigenaar & gebruiker:	Gemeente Alveringem St.-Rijkersstraat 19

8690 Alveringem

T 058 28 88 81
F 058 28 88 83
E info@alveringem.be

1.5. Ruimtelijke bestemming

Gewestplan: Woongebied met landelijk karakter (op onmiddellijke grens met landbouwgebied)

1.6. Juridische toestand

270571 KONINKRIJK BELGIE 0590 /29

MINISTERIE VAN NATIONALE OPVOEDING EN NEDERLANDSE CULTUUR

Bestuur voor Kunst en Letteren
Dienst : Monumenten en Landschappen
Ref. : M & L / TL/odb.

BOUDEWIJN

KONING DER BELGEN

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, Onze Groet.

Gelet op de wet van 7 augustus 1931 op het behoud van Monumenten en Landschappen ;

Gelet op het advies van de Bestendige Deputatie van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen gegeven op 16 april 1970 ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, gegeven op 2 juni 1970 ;

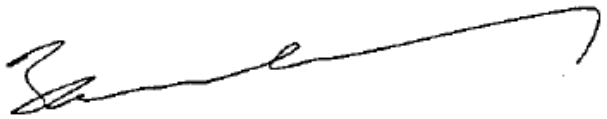
Op de voordracht van Onze Minister van Nederlandse Cultuur en op in Raad overlegd advies van Onze Ministers.

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

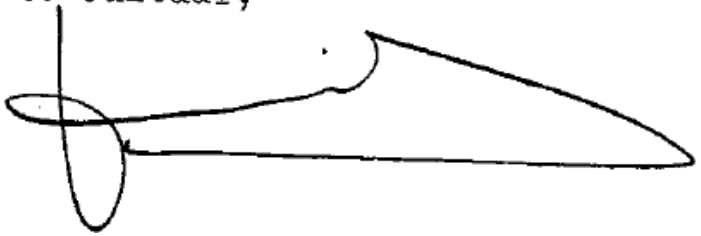
Artikel 1.- Wordt gerangschikt als monument, overeenkomstig de bepalingen van artikel 1 van de wet van 7 augustus 1931, om reden van haar historische en artistieke waarde, de kasteelhoeve te Alveringem (West-Vlaanderen), bekend ten kadaster Sectie C artikel 1530 : nr 1161(20a 30ca) nr 1164 (12a 20ca) nr 828 d (75a 62ca) nr 1163c (20a 20 ca) eigendom van de heer VERTONGEN Pierre-Paul, geboren te Vilvoorde op 11 juli 1920, en echtgenote VERBEKE Rose-Mary, geboren te Brugge op 11 oktober 1929, samen wonende te 8310 Sint-Kruis-Brugge, Polderhoek, 18.

Artikel 2.- Onze Minister van Nederlandse Cultuur is belast met de uitvoering van dit besluit.

Gegeven te Brussel, 27 mei 1971.

VAN KONINGSWEGE :
De Minister van Nederlandse Cultuur,

1

2. Historische nota

2.1. Korte historiek

2.1.1. Het 'hof van plaisance'

Naar het jaartal weergegeven op de omheiningsmuur dateert dit 'hof van plaisance' vermoedelijk uit het prille begin van de 17de eeuw[1]. Haar naam ontleent de adellijke woonst aan de familie van Wyckhuize (Wyckhuus)[2], waarvan jonkheer Franchoys van Wyckhuus, heer van Fontigny,omtrent die tijd optrad als eigenaar. Van 1615 tot 1617 was hij burgemeester en landhouder van de Wet van de Stad en Kasselrij Veurne, terwijl Jacob de Brijarde, eigenaar van het kasteel Beauvoorde in Wulveringem, in die jaren burgemeester en landhouder van de Commune van de Stad en Kasselrij Veurne was[3]. Van Franchoys van Wyckhuus ging het goed over op zijn zoon Jean Francois van Wyckhuus, die gehuwd was met Jeanne Barbe van der Hille, Omstreeks 1680, het jaar waarin jonker J.F. van Wyckhuus stierf, omschreef zijn tijdgenoot Pauwel Heinderycx in zijn 'Beschryvinghe van de Casselrye van Veurne' het "*goet van Wyckhuys*" als zijnde "*een seer schoon ende groot ghebouw, staende by de kercke, wat west van de kercke*"[4]. Bij dit goed behoorden ook de landerijen aan de overzijde van de Sint-Rijkersstraat alsook de verdwenen Kwellemolen[5]. Op dat ogenblik was het Hof van Wyckhuize naar alle waarschijnlijkheid al geen adellijke residentie meer, maar verpacht als herenhoeve.

Hof van Wyckhuise. Detail uit Kabinetskaart van graaf de Ferraris, ca. 1776.

[1] Ook K. De Flou (1938, XVIII: 12) vermeldt de vroege 17de eeuw (meer bepaald 1620) als vroegste vermelding).
[2] Deze tak van de familie van Wychuus was vermoedelijk afkomstig van Gent, waar een zekere jonkheer Franchoys van Wychuus (mogelijk zijn vader) in de jaren 1556, 1568, 1571, 1584, 1587, 1588 en 1589 schepen van de Keure en in 1560, 1566 en 1592 schepen van Ghedeele was (Van Vaernewijck 1872: 111 n. 3). Zie ook Buylaert 2011.
[3] De Cuyper 1965: 151-152.Een gedenksteen in de toren van het Veurnse landhuis vermeldt nog de naam van beide burgemeesters-landhouders.
[4] Heinderycx [ca. 1680]; Viaene 1959: 351, Verschave 1974: 19; Becuwe 1994: 4; Becuwe 1995.
[5] Met dank aan Hendrik Verschave (Alveringem) voor de vervollediging van de genealogische informatie. In verband met de bij het Hof van Wyckhuize horende houten windmolen zie ook Ameeuw 2004 alsook http://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?AdvSearch=4739. Rijksarchief Brugge, Staten van Goed Kasselrij Veurne, nr. 26063.

Van jonker Jean Francois van Wyckhuus ging het leenhof over op zijn zoon jonker Philip-Joachim van Wyckhuus, die gehuwd was met Florence-Isabelle (de) Borluut en dit goed samen met andere bezittingen naliet aan zijn dochter Isabelle Françoise van Wyckhuus. Met haar stierf de (adellijke tak van de) familie van Wychhuus uit[6]. Via voornamelijk vrouwelijke vererving zou het Hof van Wyckhuize tot in het begin van de 20ste eeuw in handen van dezelfde familie blijven, eerst de familie van Wyckhuus en later door verwantschap de families Maelcamp de Raveschoot, Rodriguez d'Evora y Vega, Surmont de Volsberghe en Piers de Raveschoot. Het 'hof van plaisance' degradeerde evenwel van adellijke woonst tot kasteelhoeve.

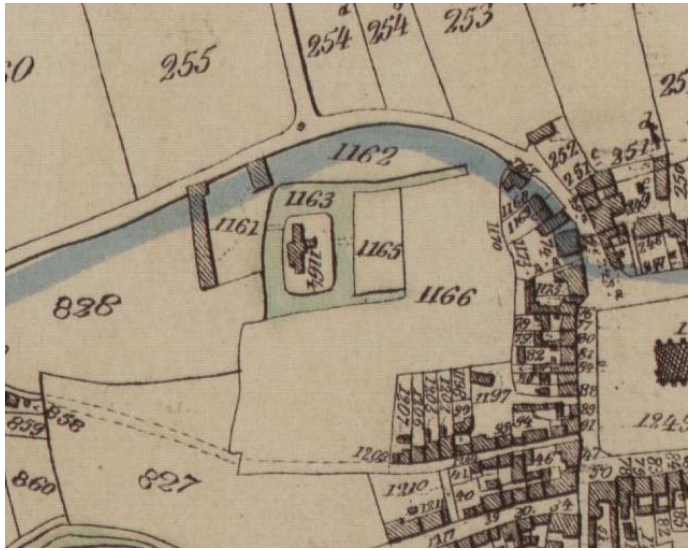
2.1.2. Van lusthof tot kasteelhoeve

Door het huwelijk van Isabelle van Wyckhuus in 1735[7] te Gent met Charles Philippe Antoine Maelcamp (1710-1766), heer van Raveschoot, werd de familie (de) Maelcamp niet alleen eigenaar van het Hof van Wyckhuize maar ook van de heerlijkheid van Fontigny en Emsrode[8]. Aan hun zoon Charles-Robert de Maelcamp (1742-1807)[9], heer van Oordegem, Schoonberghe, Raveschoot, Fontigny, Emsrode, Abeelen, Ter Loven, Litsauw en Walle, verleende keizerin Maria-Theresia in 1776 de titel van graaf en keizer Jozef II in 1785 die van markies. Intussen was het Hof van Wyckhuize met bijhorende landerijen via het huwelijk in 1758 van hun dochter Isabelle Catherine Rose Maelcamp (1736-1795), vrouwe van Raveschoot, met Emmanuel Charles François Rodriguez d'Evora y Vega (1732-1766), markies van Rode(s), overgegaan op deze in oorsprong Spaanse familie. Via hun zoon Emmanuel Charles François (1763-1848), gehuwd met gravin Marie de Lens, kwam het goed door het huwelijk in 1826 van hun dochter Thérèse Philippine (?–1830) met Charles Francois Surmont de Volsberghe (1798-1840) in het bezit van de familie Surmont[10]. Hun dochter Marie Colette Thérèse Surmont de Volsberghe (1829-1897) bracht dit bezit als bruidschat mee bij haar huwelijk in 1852 met Polydore Joseph Ghislain Piers de Raveschoot (1830-1872) [11]. In 1914 verkocht hun zoon Gabriël Piers het Hof van Wyckhuize aan Jeroen Wackenier-Godderis die het op zijn beurt bijna onmiddellijk, in 1915, aan het echtpaar Hector Nollet-Verdoolaeghe uit Steenkerke doorverkocht[12].

[6] de Neufforge 1824: 5.
[7] Huwelijk op 6 februari 1735 in de Sint-Baafskathedraal in Gent.
[8] de Neufforge 1824: 5. Bij De Neufforge wordt de heerlijkheid Emsrode als Eenrode gespeld.
[9] Echtgenoot van burggravin Françoise de Nieulant de Pottelsberghe (Schrans 1997: 350).
[10] Samen met zijn broer, de kunstschilder Paul Surmont de Volsberghe (1802-1850), kreeg hij in 1839 de erfelijke baronstitel.
[11] De heerlijkheid Raveschoot was sinds het huwelijk in 1732 van Jan Karel Piers met Maria Theodora Triest, vrouwe van de Wetterse heerlijkheid Raveschoot, in bezit van de familie Piers [S. n.] 1866. Evenwel pas vanaf 1886 werd 'de Raveschoot' aan de familienaam toegevoegd.
[12] De Cuyper 1965: 154; Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 34-35. Met dank aan Hendrik Verschave (Alveringem) voor de vervollediging van de informatie over de respectieve eigenaars.

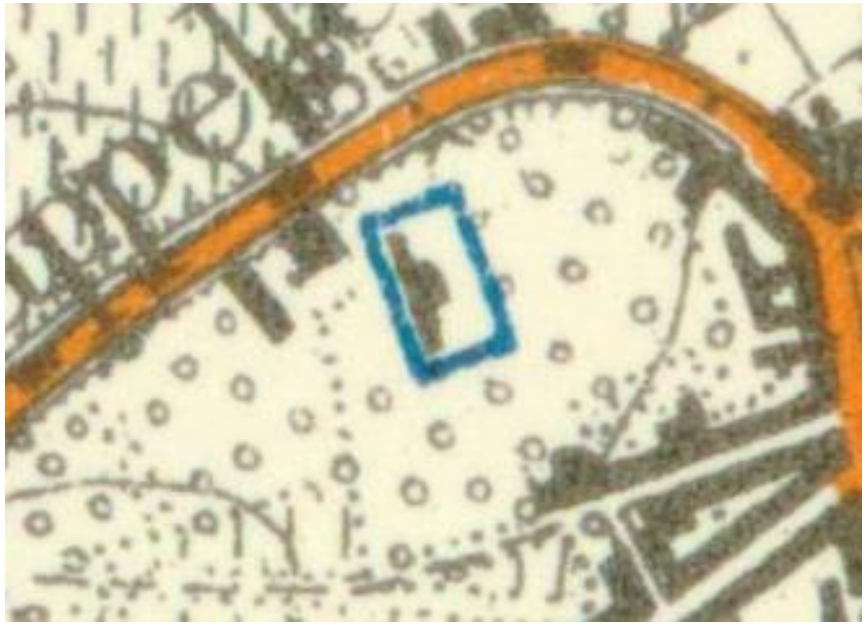
Hof van Wyckhuise. Detail uit de Atlas van de Buurtwgeen (ca.1841)

Hof van Wyckhuise. Detail uit kadastraal plan van P.C. Popp (ca.1850-1860)

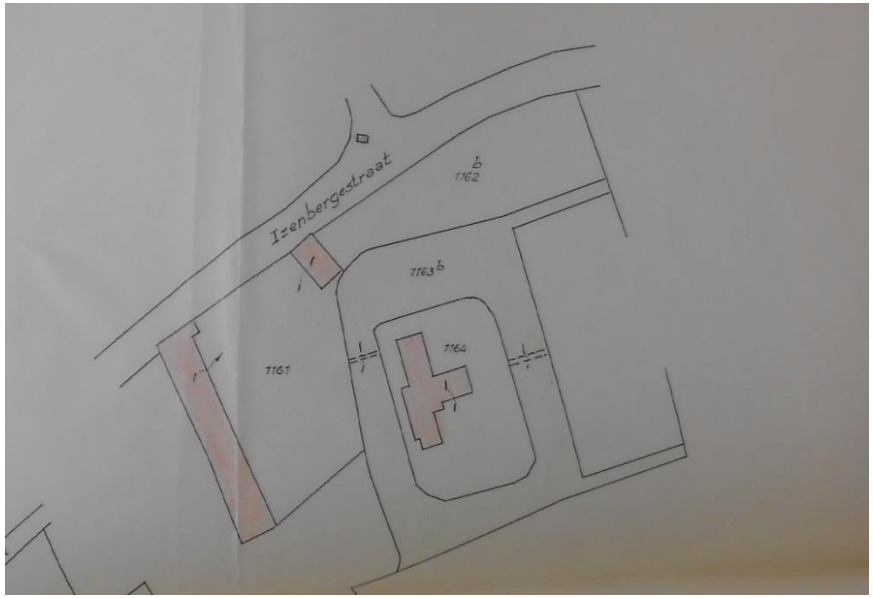

Hof van Wyckhuise. Detail uit Militaire kaart Furnes (ca.1883)

Hof van Wyckhuise. Detail uit Militaire kaart Furnes (ca. 1911)

Hun dochter, juffrouw Hélène Nollet, verkocht de hoeve met enkele landerijen omstreeks 1968 aan de Brugse familie Pierre-Paul Vertongen-Verbeke. Op dat ogenblik stond het woonhuis al leeg sinds december 1961, toen Pieter Vanhauwe als laatste pachter de hoeve verliet[13]. Intussen werd langzaam maar zeker de historische omwalling gedempt met afval van de gemeentelijke vuilophalingsdienst[14].

Hof van Wyckhuize. Uitreksel uit kadasterplan, 1965 (Archief OE WVL).

Aanvankelijk wou de familie Vertongen er een restaurant in onderbrengen, maar omstreeks 1975 werd er geprobeerd het gebouw en het weiland aan de provincie over te laten voor de inrichting van een heemmuseum[15]. Intussen had in 1968 de verbreding van de Sint-Rijkersstraat geleid tot de sloop van de omheiningsmuur met toegangspoort, alsook van de haaks tegen de omheiningsmuur gebouwde neerhofgebouwen. De omheiningsmuur en de toegangspoort werden het jaar daarop evenwel door het Ministerie van Openbare Werken enkele meters meer zuidwaarts vrij zorgvuldig heropgebouwd[16]. Evenwijdig met de poort werd ten behoeve van de

[13] Wackenier 2005: 4.
[14] De Cuyper 1965: 151.
[15] K.B. dd. 27.05.1971(rangschikking als monument). Devliegher 1976: 35. Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, Ongedateeerde nota 'Kasteelhoeve "Wyckhuyze" (door P. Vertongen) & Notulen van de K.C.M.L.-vergadering dd. 16.10.1975.
[16] Devliegher 1976: 35; Goossens & Mostaert 1983: 37.

landbouwfunctie ook een open schuur met een geïntegreerde stal opgetrokken[17]. Voor de beoogde restauratie van het Hof van Wyckhuize werd omtrent die tijd door dr. Vertongen het oude baksteenmateriaal opgekocht van de in het kader van dezelfde wegeniswerken gesloopte herberg Het Damberd op de hoek van het dorp met de Nieuwstraat[18].

Hof van Wyckhuize. Orthofoto, zomer 1971

Hof van Wyckhuize., 1977 (Archief OE WVL).

Hof van Wyckhuize. NZ-vleugel met aanbouw, 1977 (Archief OE WVL)

[17] Deze schuur is onder andere te zien op de orthofoto die dateert van de zomer 1971.

[18] Mededeling van Hendrik Verschave (Alveringem).

Hof van Wyckhuize vóór 1981 (© Onroerend Erfgoed (DIBE15858)).

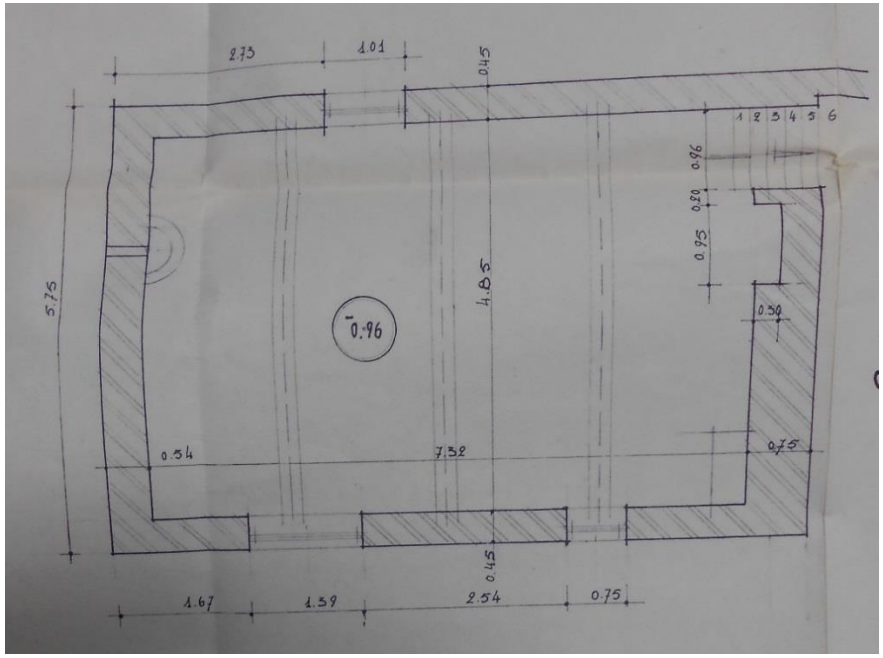

Hof van Wyckhuize. OW-vleugel met toren en aanbouw, 1977 (Archief OE WVL)

2.1.3. Van vervallen kasteelhoeve tot statig gemeentehuis

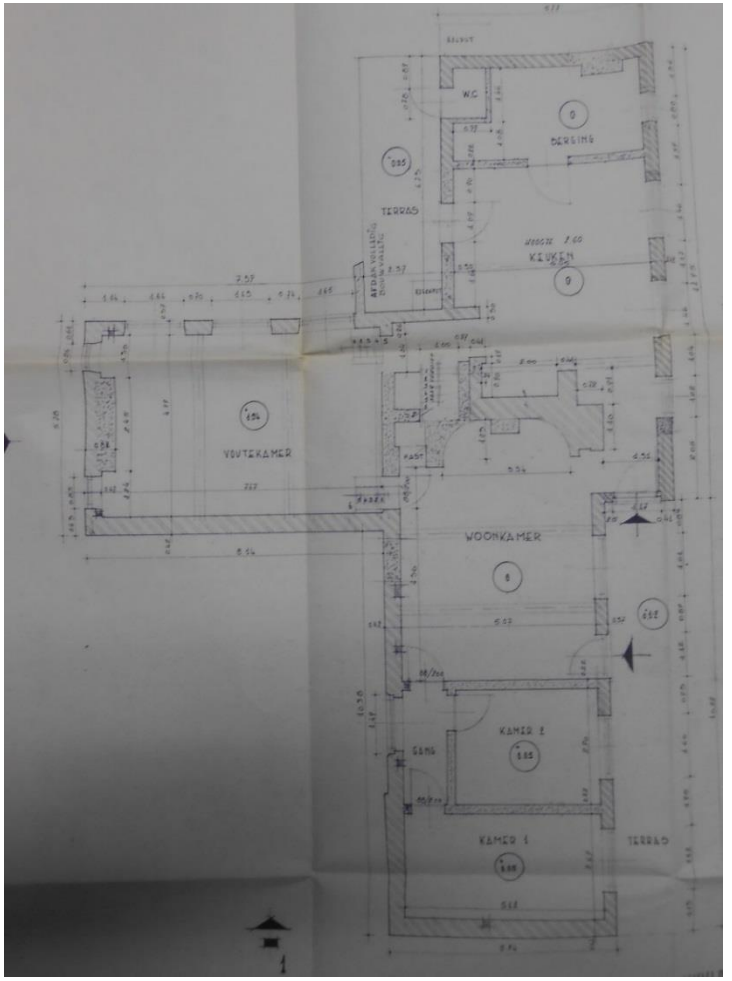

Hof van Wyckhuize. NZ- en OW-vleugel, 1977 (Archief OE WVL)

In 1977 kocht de gemeente Alveringem het Hof van Wyckhuize aan, dat inmiddels op 27 mei 1971 als monument was beschermd. Het gelijkvloers van de noord-zuidvleugel bestond op dat ogenblik uit drie ruimtes. In relatie met de voordeur stond de woonkamer. Ten noorden van deze leefruimte bevonden zich twee slaapkamers die er met een gang mee in verbinding stonden. De eerste verdieping bestond uit één grote ruimte die lange tijd als graanzolder had dienstgedaan. De oost-westvleugel bestond uit een voutekamer met daaronder een kelder. De eerste verdieping had geen specifieke bestemming tenzij als berging. Van beide vleugels waren de zolders gewoon restruimtes. In het eenbouwlagige annex bevond zich – zoals in oorsprong trouwens

bedoeld – de keuken met zuidwaarts een berging. De omgeving van het Hof van Wyckhuize bestond uit weiland[19].

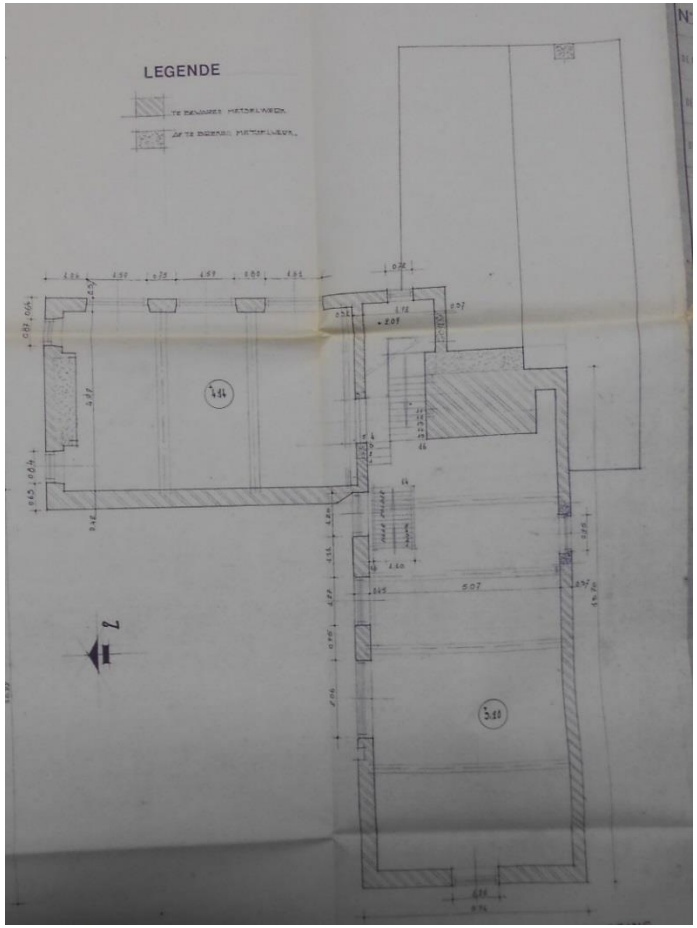

Hof van Wyckhuize. Plattegrond kelderverdieping, ca. 1975 (Plan Viérin).

Hof van Wyckhuize. Plattegrond gelijkvloerse verdieping, ca. 1975 (Plan Viérin) (G.A.Alveringem).

[19] G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuyze (brief dd. 27.06.1984 van de gemeente Alveringem aan AROHM).

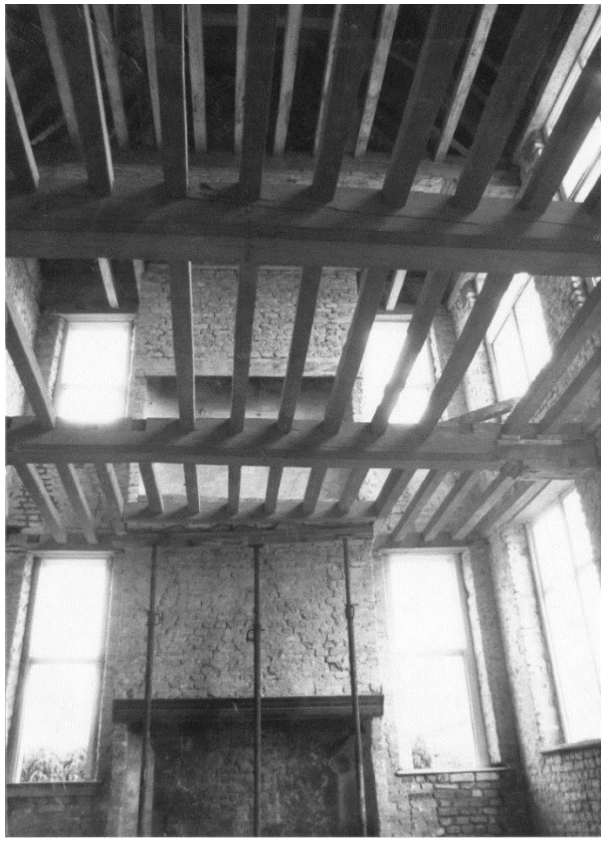
Hof van Wyckhuize. Plattegrond eerste verdieping, ca. 1975 (Plan Viérin) (G.A.Alveringem).

Gezien het verregaande verval van het sinds 1961 onbewoonde woonhuis werden de architecten Luc en Piet Viérin, die reeds een restauratiedossier in opdracht van dr. Vertongen hadden opgemaakt, door de gemeente Alveringem verder belast met de restauratiestudie[20].

Tussen mei 1981 en december 1982 vonden de restauratie- en aanpassingswerken plaats[21] die het Hof van Wyckhuize een bestemming als gemeentehuis moesten geven. Deze werken betroffen in het bijzonder restauratiewerken aan de gevels, de bedakingen, de houten vloeren met balkstructuur, de oude keramische vloeren (Boomse tegels), het pleisterwerk, de trappen, vensterramen met bijhorend glaswerk, deuren en hang- en sluitwerk alsook verdichtingswerken in de kelder. Voor de uitvoering van deze werken, waartoe ook de aanleg van het terras en de restauratie van het voetgangersbrugje behoorden, stond de firma Richet uit Kemmel in[22]. Voor de elektriciteitswerken werd in 1982 beroep gedaan op de Torhoutse firma Loose[23]. Het bedrijf Vandecasteele, eveneens uit Torhout, plaatste de centrale verwarming en de sanitaire installatie[24]. Op 6 oktober 1984 vond de officiële opening plaats.

In het kader van deze werken werd de na de verplaatsing van de omheiningsmuur gebouwde schuur met stalgedeelte, ten noordwesten van het hoofdgebouw, gesloopt.

[20] G.A. Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wcykhuyse.
[21] Restauratiewerken betoelaagd in 1980 ((Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, subsidiebesluit dd. 12.03.1980). Bij die gelegenheid werd het gebouw ook voorzien van centrale verwarming (Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, subsidiebesluit dd. 22.06.1982).
[22] G.A. Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wcykhuyse.
[23] G.A. Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wcykhuyse.
[24] G.A. Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wcykhuyse.

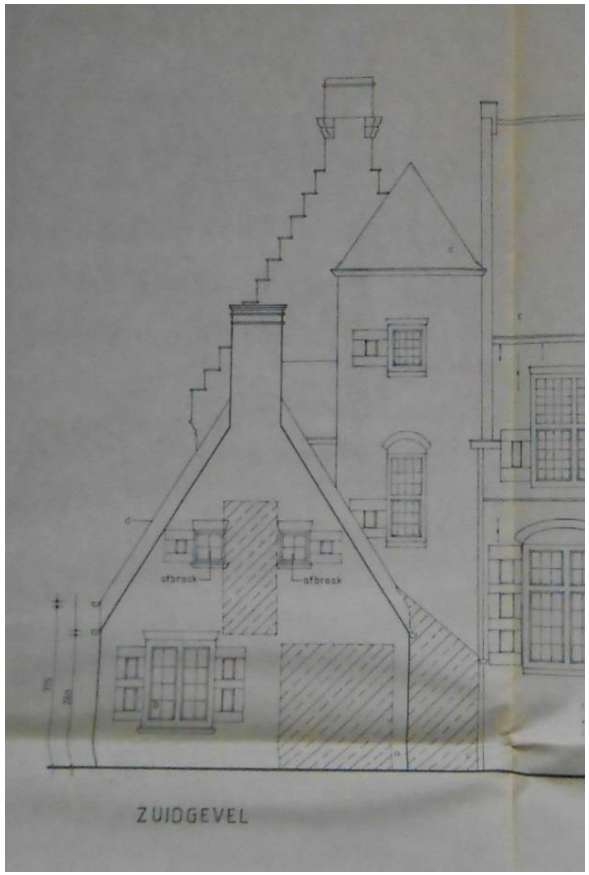

Restauratie van het Hof van Wyckhuize, 1981-1982 (Archief OE WVL).

Omstreeks 1984 werd naar een ontwerp van O. De Koninckx op het erf een in- en uitrit met parkeerplaatsen aangelegd. De rest werd ingezaaid met gras[25]. De groenaanleg van de omgeving vond plaats omstreeks 1995[26]. Bij die gelegenheid werden onder andere enkele perkjes met haagpalm aangelegd alsook een fruitgaard aangeplant om het gebouw van de aangrenzende drankcentrale aan het zicht te onttrekken. Ook werd een groenscherm voorzien om het nieuwe postgebouw dat op het oostelijke deel van het bij het Hof van Wyckhuize horende terrein werd gebouwd, te camoufleren[27]. Omstreeks 2005 werden naar aanleiding van de uitbreiding van het gemeentehuis enkele aanvullende omgevingswerken, zoals een verbindingspad met de achterliggende Appelstraat, uitgevoerd door de firma Geert Deroo uit Beveren-aan-de-IJzer[28].

In de jaren 1995[29] en 1996 werd het historische pand naar een ontwerp van ingenieur-architect Hugo Deleu uitgebreid met een vleugel van twee bouwlagen voor de huisvesting van burelen, archief, lift, sanitair, keuken en stookruimte. Daarbij werden ook aan het historisch gedeelte enkele aanpassingen uitgevoerd. De nieuwe vleugel werd in juli 1996 in gebruik genomen, de verbouwde delen van de historische vleugel in de loop van 1997. Voor de uitvoering van de werken stond de bouwfirma Delrue uit Gullegem in, die als onderaannemer Furnibo uit Veurne onder de arm had genomen. De officiële inhuldiging vond plaats op 26 februari 2000.

[25] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, ontwerpplannen dd. 13.12.1983. G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuyze (brief dd. 24.01.1984).
[26] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 11.10.1993. Voor de omgeving was omstreeks 1985 al een ontwerp gemaakt door de Gemeentedienst van België, doch dit 'revolutionnair voorstel' (zoals in de pers benoemd) werd nooit gerealiseerd (G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuyze). Ook het plan dat door de Provinciale Diensten voor Land- en Tuinbouw omstreeks 1983 werd opgemaakt, leidde niet tot uitvoering (G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuyze, brief dd. 22.12.1983 van de gemeente Alveringem aan het Bestuur van Stedebouw).
[27] G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wijckhuijze (Advies dd. 11.10.1993 door Bestuur Monumenten en Landschappen).
[28] G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuize (brief dd. 12.08.2004 van de gemeente Alveringem aan de deelnemers van de aanbesteding).
[29] Positief advies van het Bestuur Monumenten en Landschappen verleend op 26.04.1995 (Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize).

Aanpassingen aan het lagere volume in functie van de nieuwbouwuitbreiding (plan Deleu, 1994) (G.A.Alveringem, 861.1).

Omstreeks 2008-2009 werden met een onderhoudspremie door Verstraetebouw n.v. onderhoudswerken uitgevoerd aan het schrijnwerk[30].

Te restaureren schrijnwerk omstreeks 2008 (Archief OE WVL).

In het kader van de actie tegen zinloos geweld werd aan de omheiningsmuur een 'vlindertegel' (van 30 op 30 cm in blauwe steen) aangebracht[31].

Eind 2016 werd de balie van het gemeentehuis in de omstreeks 1982 herbouwde lagere aanbouw verbouwd[32].

[30] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, onderhoudspremie dossierfiche RWO 02470. Voorlopige oplevering in oktober 2010.
[31] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, toelating dd. 09.03.2009.
[32] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, briefwisseling dd. 01.12.2016.

2.2. Bouwhistorische beschrijving

2.2.1. Exterieur

a. Omheiningsmuur met achterliggend erf

De omheiningsmuur met toegangspoort van het Hof van Wyckhuise omstreeks 1943 (Trefois 1943).

De omstreeks 1969 heropgebouwde omheiningsmuur in gele baksteen met sokkel en ezelsrug sluit tot op vandaag het erf af aan de straatzijde. Centraal steekt in de muur, geaccentueerd door twee schamppalen, een rondboogpoort met dubbel kwartholbeloop, eindigend op een ezelsoor. Thans is de muur boven de poort breed getrapt, doch voorheen zat de poort gevat in een topgevel. Centraal boven de poortdoorgang steekt in een rood bakstenen nis op consooltjes het blauwstenen wapenschild van de familie 'van Wyckhuus' ("*de gueules au chevron d'argent accompagné de trois molettes de même*")[33], bezet met een tornooikraag en geflankeerd door twee klimmende leeuwen. Onderaan dit heraldisch wapen, dat een voorbeeld is van een vroeg renaissancistisch schild[34], prijkt het devies 'A MON TOVR'[35].

Toegangspoort van het Hof van Wyckhuize (© M in O).

[33] de Herckerode 1985: 13; de Vegiano & de Herckerode 1865: nr. 703.
[34] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, brief dd. 01.07.1965 van de K.C.M.L. aan de bevoegde minister.
[35] Devliegher 1976: 35.

Nis met wapenschild van de familie van Wyckhuus (© M in O)

Wapen van de familie van Wychuus (Wyckhuuse).

De achterzijde van de toegangspoort (© M in O).

Tegen de achterzijde van de poort leunt een lessenaarsdak aan, ondersteund door smalle als steunberen fungerende zijmuren.

Links van de toegangspoort steekt een kleiner rondboogpoortje met sluitsteen en imposten van rode baksteen, geflankeerd door pilasters met versnijding en sokkel, ter ondersteuning van hoofdgestel. Dit hoofdgestel wordt gekenmerkt door twee tandlijsten en drie halfverheven reliëfschildjes in het fries.

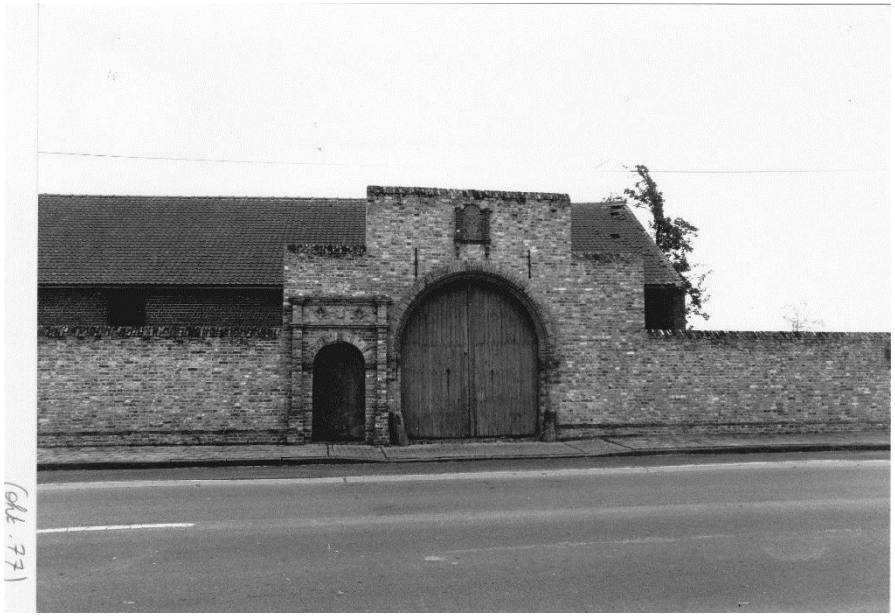
Rechts van de toegangspoort gaven thans nauwelijks nog zichtbare blauwgeglazuurde baksteenkoppen het jaartal (en vermoedelijke bouwdatum) '1604' aan[36].

Oostwaarts maakte de omheiningsmuur tot na de Tweede Wereldoorlog deel uit van een haaks op de muur gebouwd hoevegebouw. Daar dit gebouw, vermoedelijk de schuur, reeds op de Kabinetskaart van Ferraris is aangegeven, dateert het in de kern minstens uit de eerste helft van de 18de eeuw. In de achterzijde van de omheiningsmuur ten oosten van de poort zijn in het metselwerk twee kleine nissen voorzien. Vermoedelijk betreffen dit twee kaarsennissen die vroeger functioneel in relatie stonden tot het vermelde hoevegebouw.

Westwaarts situeerden zich – zoals op dezelfde historische plannen weergegeven – tegen de omheiningsmuur heel waarschijnlijk de stallingen. Ook deze hoevegebouwen kwamen reeds op de Kabinetskaart voor.

[36] Devliegher 1976: 35; Goossens & Mostaert 1983:37.

Beide tegen de omheiningsmuur aangebouwde hoevegebouwen werden vermoedelijk afgebroken naar aanleiding van de sloop en wederopbouw van de omheiningsmuur. Een luchtfoto van 1971[37] geeft als enige hoevegebouw een open schuur met stallingen aan die ter hoogte van de toegangspoort evenwijdig met de omheiningsmuur op het erf is ingeplant. In het kader van de restauratie- en aanpassingswerken van het Hof van Wyckhuize omstreeks 1981-1982 werd deze schuur gesloopt.

De omheiningsmuur met toegangspoort van het Hof van Wyckhuise, ca. 1977 (Archief OE WVL).

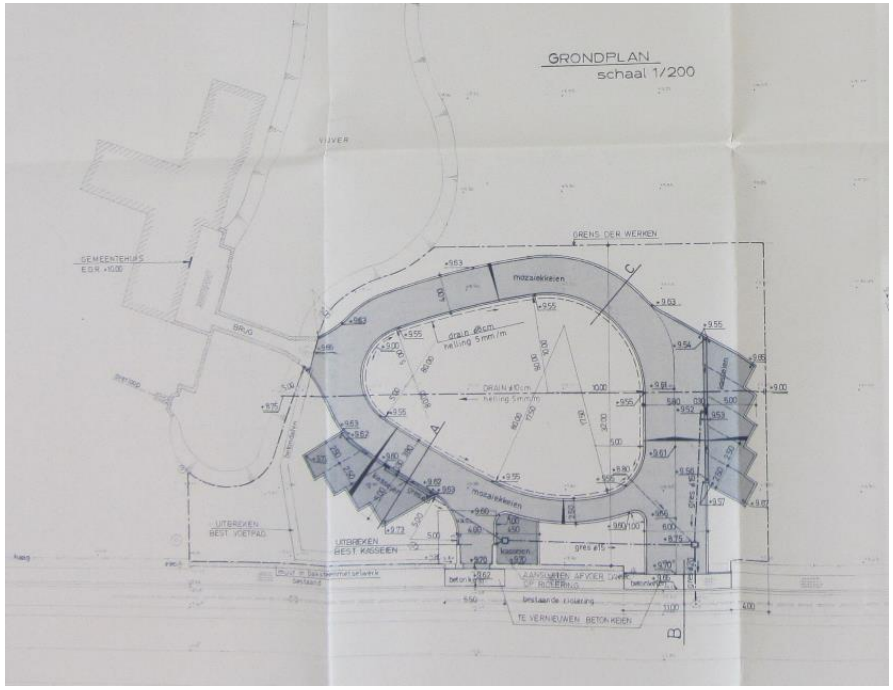
Destijds was – zoals op de Kabinetskaart van Ferraris te zien – de adellijke woonst volledig met een gracht omgeven. Omstreeks 1776 had deze gracht ook nog een uitloper in westelijke richting, waardoor het erf eveneens deels omsloten werd. Mettertijd werd deze gracht, zoals toen gebruikelijk, grotendeels opgevuld met vuilnis[38], waardoor de oorspronkelijke omwalling zich omstreeks 1980 enkel nog als een depressie in het reliëf aftekende. In het kader van de restauratiewerken van 1981-1982 werd een deel van de oude wal opnieuw uitgegraven.

De omheiningsmuur met achterliggende schuur, ca. 1977 (Archief OE WVL).

Een ontwerp van O. De Koninckx uit 1983 leidde tot de aanleg op het erf van een in- en uitrit met parkeerplaatsen[39].

[37] Cfr supra (p. 13).
[38] De Cuyper 1965: 151.
[39] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, ontwerpplannen dd. 13.12.1983.

In- en uitrit met parkeerplaatsen (ontwerp-plan) (Archief OE WVL)

In het kader van de uitbreiding van het gemeentehuis omstreeks 1995-1996 werd de omgeving ook voorzien van een beperkte groenaanleg. Zo werden perkplanten voorzien, meer bepaald een enkele rij haagpalm. Als invulling van de perken werden toen doorbloeiende rozen in combinatie met een vaste plant zoals Roza 'The Fairy' (roze) en Kattekruid[40] (blauw) of Salie[41] (blauw) aangeplant. Tussen het Hof van Wyckhuize en de oostelijk gelegen drankcentrale werden fruitbomen aangeplant. Bij die gelegenheid werd ook het nieuwe postgebouw, dat omstreeks 1996 op een deel van het initieel bij het Hof van Wyckhuize horend terrein werd gebouwd, met een groenscherm aan het zicht onttrokken[42].

Hof van Wyckhuize, 1977 (Archief OE WVL).

Omwille van de historische relatie tussen het Hof van Wyckhuize, de walgracht en de weide ging omstreeks 1999 een geplande aanleg van een dienstweg en parking voor het gemeentepersoneel niet door[43].

Omstreeks 2005 werden op het terrein rond het Hof van Wyckhuize twaalf hoogstammige populieren gerooid en vervangen door een nieuwe bomenrij, bestaande uit essen[44] met een plantafstand van 8 tot

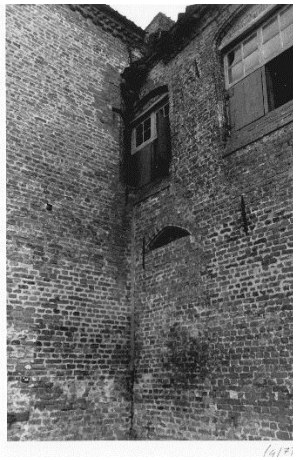
[40] Nepeta nevosa.
[41] Salvia nemorosa 'Maikönigin'.
[42] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 11.10.1993.
[43] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, bindend advies dd. 24.09.1999.
[44] Fraxinus excelsior.

10 meter. Het nieuwe postgebouw werd daarbij weggestopt achter een groenscherm. Tevens werd een voetgangerspad aangelegd als verbinding met het meer zuidelijk gelegen Appelstraatje[45].

b. De voormalige adellijke woonst

N-gevel OW-vleugel / O-gevel NZ-vleugel (© M in O)

Idem (Archief OE WVL)

Het historische gedeelte van de adellijke woonst bestaat vandaag uit twee, haaks op elkaar staande vleugels, de ene noord-zuid gericht, de tweede oost-west. Tussen beide vleugels in bevindt zich tegen de zuidgevel van de noordzuidvleugel een trappenhuis. Tegen dezelfde zuidelijke flank leunt een uitbreiding van één bouwlaag aan. In oorsprong bestond het huis vermoedelijk echter enkel uit de noordzuidvleugel en werd de haakse oostwestvleugel iets later in de 17de eeuw toegevoegd. Aanwijzingen zijn alvast de bouwnaad waar de muren haaks tegen elkaar komen[46], alsook de schuine uitsparing in de noordwestelijke hoek ten behoeve van het bovenvenster. De éénbouwlagige uitbreiding in zuidelijke richting gaat in oorsprong vermoedelijk minstens terug tot de 18de eeuw, zoals de Ferrariskaart suggereert[47].

De noordzuidvleugel

De noordzuid- of oudste vleugel bestaat uit vier traveeën en twee bouwlagen en is opgetrokken in gele baksteen. Een zadeldak van Vlaamse pannen en met een kort overstekende rand dekt het verankerde gebouw af. Op het ogenblik van de restauratie van 1981-1982 staken in het oostelijke dakvlak twee glazen dakpannen. Omstreeks 2016 werden in dit dakvlak in functie van een functioneler gebruik van de zolder vier dakramen aangebracht. Naar een voormalige gevelsteen, die voor de vermelde restauratie in de tudorboog in de oostgevel was ingewerkt, zou deze vleugel dateren van '1608'[48].

[45] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, brief dd. 27.04.2005. G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuize (brief dd. 12.08.2004 van de gemeente Alveringem aan de deelnemers van de aanbesteding).

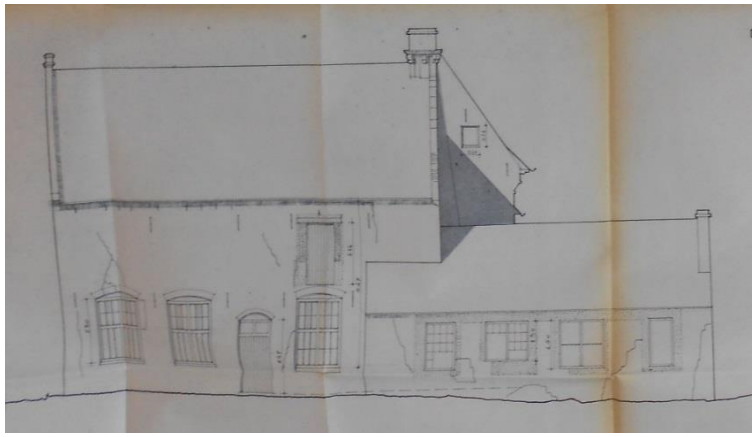
[46] Devliegher 1976: 35.

[47] A.-M. Delepierre, M. Lion en M. Huys (Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37) dateren deze lagere aanbouw in de 19de eeuw.

[48] Volgens L. Devliegher (1976: 35) stak deze steen toen al niet meer op originele plaats. Deze steen was bij de verkoop in 1977 door de familie Vertongen meegenomen, maar achteraf terugbezorgd aan de gemeente (mededeling van Hendrik Verschave, Alveringem) en vervolgens ingemetseld in een nis boven de haard in de huidige raadzaal.

NZ-vleugel. W-gevel, 1977 (Archief OE WVL).

NZ-vleugel. W-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

W-gevel van de NZ-vleugel (© M in O).

Een tandlijst lijnt deels de westelijke gevel af, die wordt doorbroken door rechthoekige muuropeningen. De drie, beluikte benedenvensters zitten telkens gevat in een getoogde omlijsting met een strekse latei en een afzaat.

Bijzonder kenmerkend voor deze vensters zijn de 17de-eeuwse kruiskozijnen, waarvan de stijlen van het bovenvak en de bovendorpel langs binnen geprofileerd zijn[49], alsook de 18de-eeuwse kleine roedeverdeling. Oorspronkelijk stak in het benedenvak een opendraaiend glas-in-loodpaneel, dat door een buitenluik werd beschermd; het bovenvak bezat een vast glas-in-loodraam[50]. Op hun originele plaats aangebrachte steunijzertjes (of bindroeden), waarvan de uitgesmede uiteinden op de ramen (aan de buitenzijde) zijn

[49] Devliegher 1976: 35.

[50] Devliegher 1976: 35.

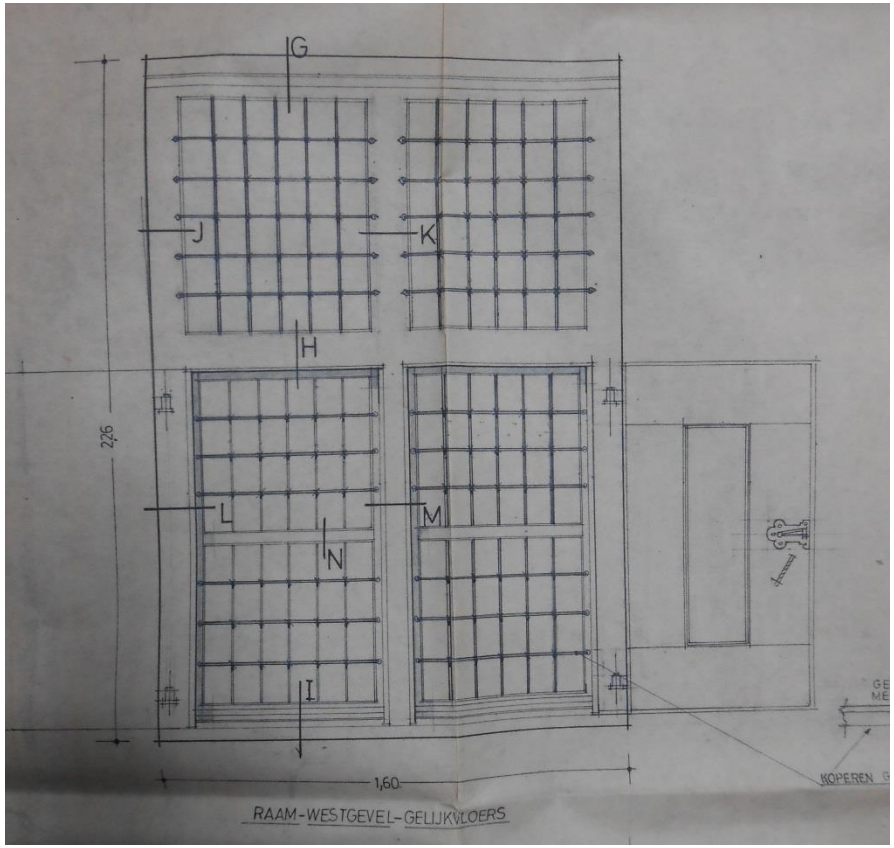
vastgenageld, beschermen het huidige glas-in-lood (dat een antieke dikte van 4 tot 8 mm heeft en mond geblazen is)[51].

Kruiskozijn (W-gevel v.d. NZ-vleugel) (© M in O)

Hang- en sluitwerk (© M in O)

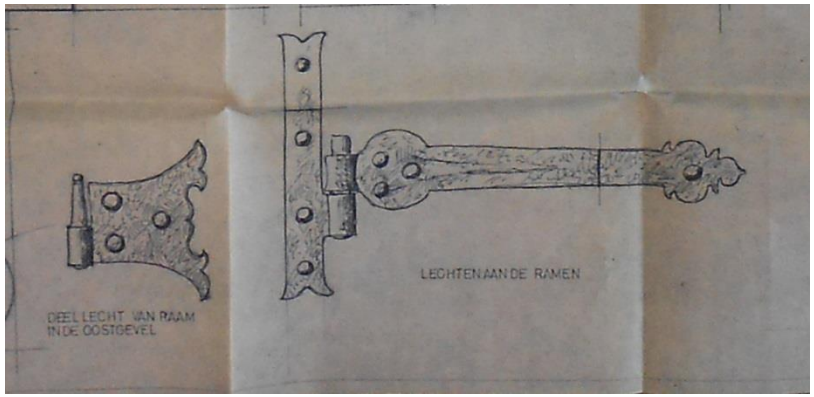
Raam W-gevel (gelijkvloers) v.d. NZ-vleugel (plan Viérin, ca. 1978) (G.A.Alveringem, 861.1).

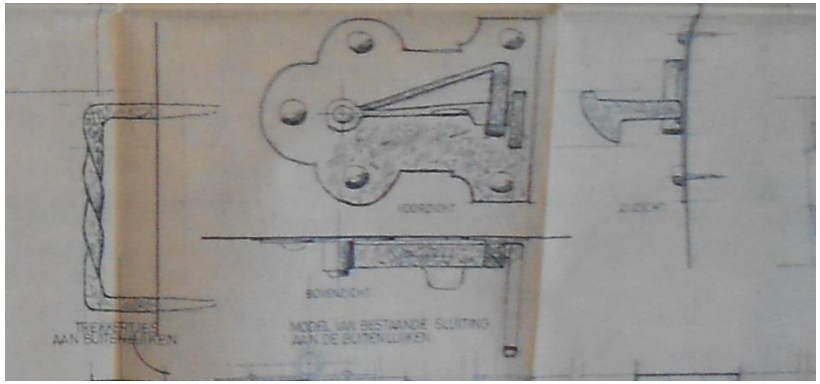
De luiken werden naar een oud model nagemaakt tijdens de restauratie van 1981-1982. Dit buitenschrijnwerk werd bij die gelegenheid, net als trouwens alle schrijnwerk in dit voormalige woonhuis, herschilderd in de typische combinatie van groen en wit[52]. Tot kort vóór de aanvang

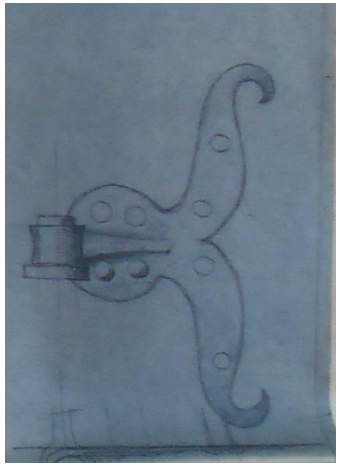
[51] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977.

[52] Goossens & Mostaert 1983: 40. Luc Viérin benoemde dit groen als Sint-Michielsgroen (mededeling van Hendrik Verschave, Alveringem).

van deze restauratiewerken was ook het oude hang- en sluitwerk nog bewaard. Op basis van een optekening kort vooraleer dit hang- en sluitwerk werd gestolen, kon dit evenwel gereconstrueerd worden[53].

Uitgetekend hang- en sluitwerk door arch. Viérin, 1975 (Archief OE WVL).

Kozijndeur (W-gevel v.d. NZ-vleugel) (© M in O)

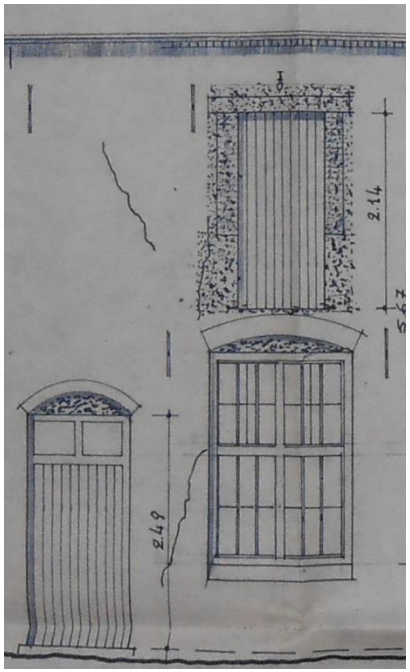
Beluikte vensteropening op plaats van voormalig laadvenster (W-gevel v.d. NZ-vleugel) (© M in O)

[53] Goossens & Mostaert 1983: 38.

Ter hoogte van de derde travee steekt in een korfboogomlijsting een kozijndeur met tweeledig bovenlicht. Boven het venster in de vierde travee stak destijds een laaddeur, die tijdens de restauratie van 1981-1982 op een onoordeelkundige wijze verbouwd werd tot een beluikte vensteropening in een getoogde omlijsting[54].

Laadvenster in westgevel van NZ-vleugel (Archief OE WVL).

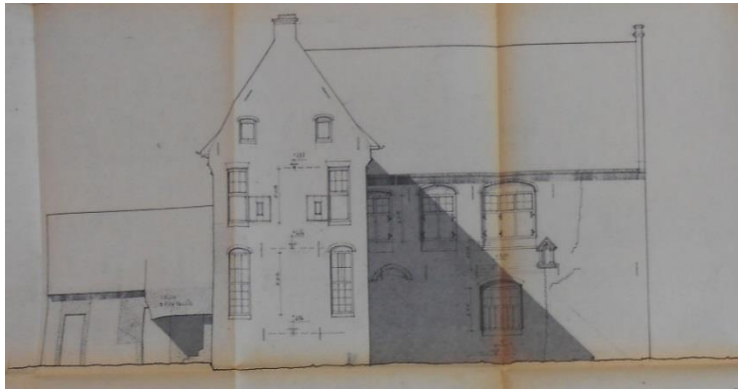
Laadvenster in westgevel van NZ-vleugel (G.A. Alveringem).

De oostgevel van de oudste vleugel is afgelijnd door een cordon en bakstenen consooltjes. Een bouwnaad tekent zowel aan de buiten- als de binnenkant als een versnijding de derde travee van de vierde af. Of dit relict teruggaat op een of andere calamiteit of een andere reden heeft, kon alsnog niet achterhaald worden.

Oostgevel v.d. NZ-vleugel, 1977 (Archief OE WVL).

[54] Goossens & Mostaert 1983: 40.

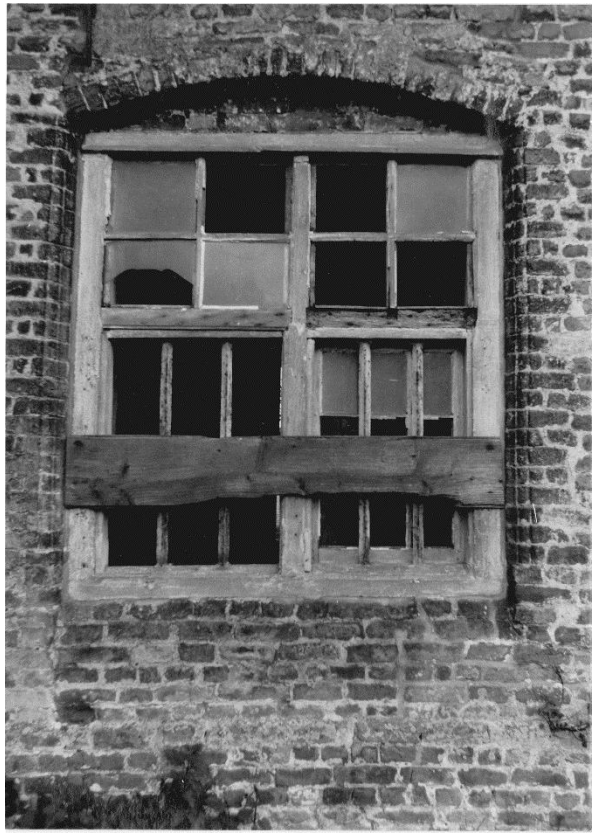
NZ-vleugel. O-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

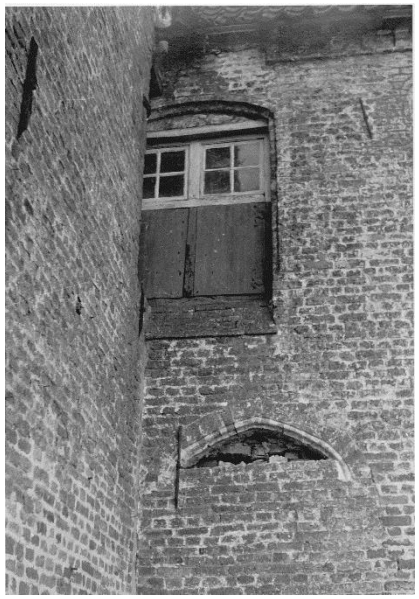
Oostgevel v.d. NZ-vleugel, ca. 2016 (© M in O).

De benedenverdieping laat zich in de eerste travee kenmerken door een dichtgemetselde deuropening in een tudorboognis, waarvan de boog afwisselend uit rode en gele bakstenen bestaat[55]. Op hetzelfde niveau steekt in de derde travee een venster met houten kruiskozijn en kleine roedeverdeling. Omlijst met geprofileerde rechtstanden en voorzien van een afzaat wordt deze vensteropening bekroond met een echter jongere getoogde ontlastingsboog[56]. De oorspronkelijke toestand geven drie vensters op de bovenverdieping aan, die bestaan uit een 17de-eeuws houten kruiskozijn met een 18de-eeuwse roedeverdeling[57]. Het venster in de eerste travee wordt omgeven door een geprofileerde korfboog van rode en gele baksteen. Het tweelicht in de tweede travee en het drielicht in de derde travee zitten verdiept in segmentbogen met kwarthol-en-bolbeloop eindigend in ezelsoor, en zijn voorzien van een afzaat.

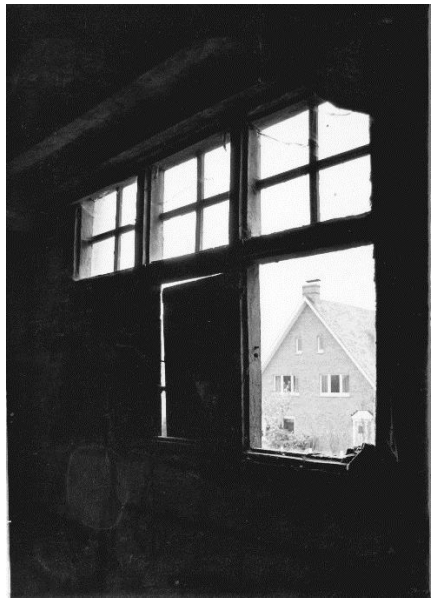
[55] Devliegher 1976: 35.
[56] Devliegher 1976: 35.
[57] Devliegher 1976: 35.

Venster op gelijkvloerse verdieping in O-gevel van de NZ-vleugel (Archief OE WVL).

Dichtgemetselde deuropening onder tudorboog in O-gevel van de NZ-vleugel (Archief OE WVL).

Drielicht in de O-gevel van de bovenste verdieping van de NZ-vleugel (Archief OE WVL).

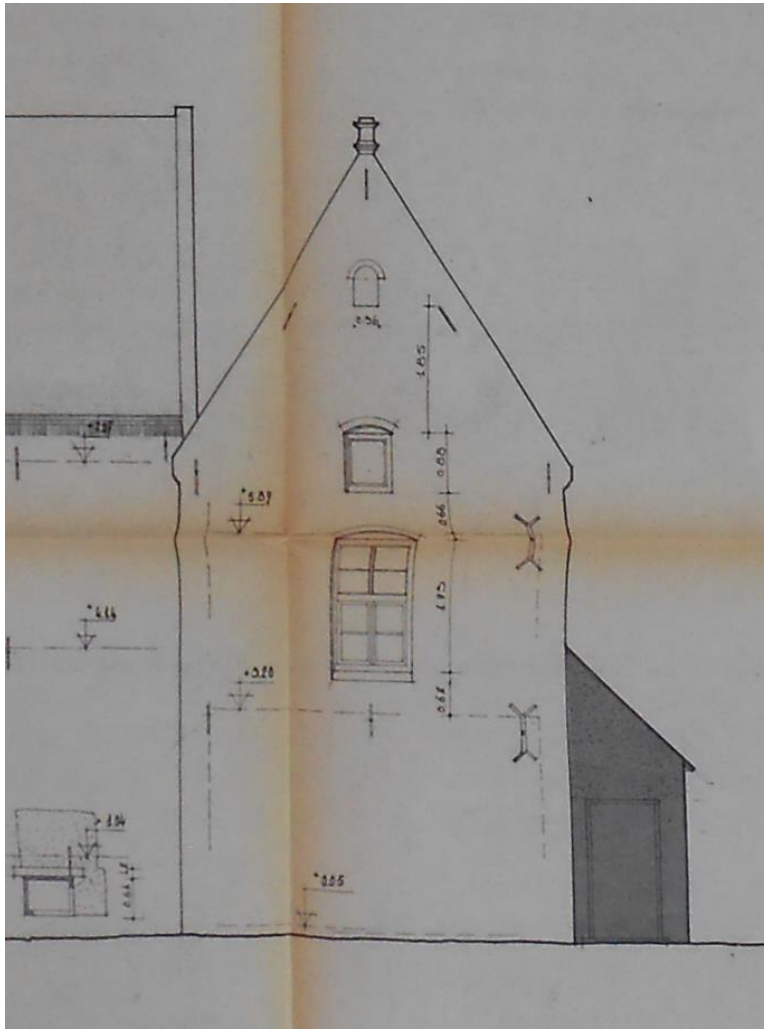
De luiken werden omstreeks 1981-1982 naar een oud model gereconstrueerd. Het middenste venster van het drielicht is daarbij, zoals historisch het geval was, ook voorzien van een luik[58]. In oorsprong konden de ramen naar binnen draaien, zoals omstreeks 1976 de sponningen en het hangwerk op de binnenkant van de houten kozijnen van de twee kleinere vensters nog aangaven[59]. Rechts onder het drielicht zit een rondboognisje met sluitsteen, geflankeerd door pilasters ter ondersteuning van een driehoekig fronton.

[58] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977. Devliegher & Goossens 1980: afb. 99-101.

[59] Devliegher 1976: 35.

Noordgevel v.d. NZ-vleugel, 1977 (Archief OE WVL).

NZ-vleugel. N-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

NZ-vleugel. N-gevel, ca. 2016 (© M in O)

Aan de noordzijde wordt de oudste vleugel afgesloten met een zijtuitgevel, voorzien van een aandak, schouderstukken, een topstuk en als afboording muurvlechtingen. Centraal op de bovenverdieping steekt in een korfboogomlijsting op afzaat een 19de-eeuws venster met houten kruiskozijn[60], die voor de helft met nagemaakte luiken kan worden afgeschermd. Daarboven bevindt zich een getoogde omlijsting met beluikt kozijnvenstertje. De geveltop wordt doorbroken door een korfboogvormige beluikte topgevelopening.

Venster centraal in N-gevel van NZ-vleugel, 1977 (Archief OE WVL).

[60] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977.

Zuidelijke trapgevel met schouwpijp.

De trapgevel aan de zuidzijde wordt geaccentueerd door een aanleunende en als steunbeer fungerende schouwpijp en bekroond door een rechthoekige, fraai geprofileerde schouwmond.

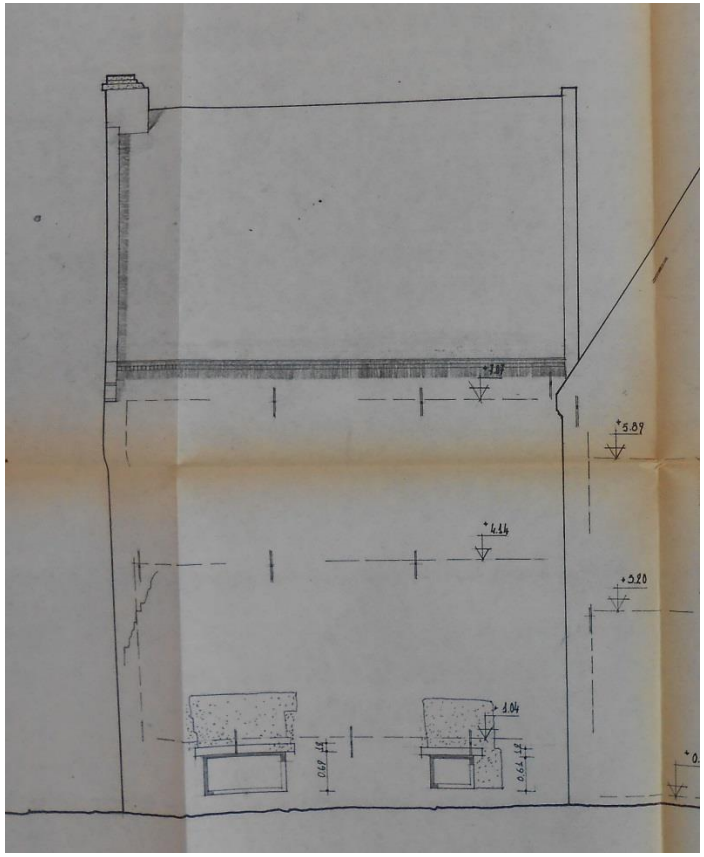
De oostwestvleugel

De vermoedelijk iets jongere oost-westvleugel telt drie traveeën en twee bouwlagen, die in de zuidgevel door een cordon worden afgelijnd. In tegenstelling met de noord-zuidvleugel is dit eveneens verankerde geel bakstenen gebouw onderkelderd. Het gebogen zadeldak vertoont een overstekende rand op, aan de zuidkant, geprofileerde modillons (of hondjes) uit de 17de eeuw. Bij de restauratie van 1981-1982 werden de Vlaamse pannen (met inbegrip van de twee glazen pannen in het zuidelijke dakvlak) vervangen door schaliën, zoals dit trouwens tot in het begin van de 20ste eeuw het geval was[61].

OW-vleugel. N-gevel, 1977 (Archief OE WVL).

[61] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, brief dd. 17.11.1975.

OW-vleugel. N-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

Noordgevel v.d. OW-vleugel, ca. 2016 (© M in O).

OW-vleugel. N-gevel, ca. 2016 (© M in O).

In de blinde noordgevel zijn twee ongelijke rechthoekige kelderopeningen met diefijzers recht afgedekt met houten lateien. Vóór 1981 waren deze openingen ingevuld met een getralied houten bolkozijn en een latei onderaan, die – zoals destijds veelal het geval was – iets verdiept in het gevelvlak waren aangebracht[62]. Doorgaans waren de keldervensters toen ook open en uitgerust met binnenluiken. Een tandlijst en overhoeks muizetandfries lijnen deze gevel af.

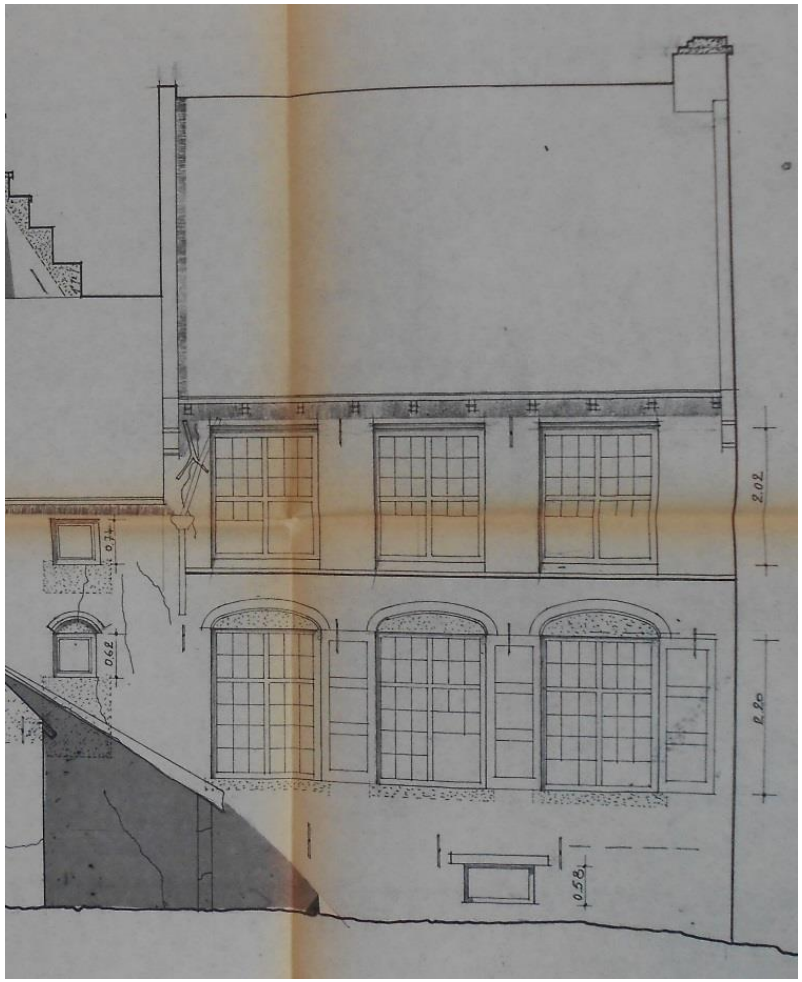

Zuidgevel van de OW-vleugel, ca. 1980 (Goossens & Mostaert 1983).

In de zuidgevel steken op de benedenverdieping drie vensters met een houten bolkozijn, die in de 18de eeuw werden voorzien van schuiframen met geprofileerde wisseldorpel en kleinhouten[63]. Deze vensters werden in die verbouwde versie behouden en in tegenstelling met de meeste andere vensters in het voormalige woonhuis niet opnieuw van glas-in-lood voorzien. Grote buitenluiken, bij de restauratie van 1981-1982 naar het oude model nagemaakt, schermen de vensters volledig af. Sporen geven aan dat deze vensters werden afgedekt met korfbogen.

[62] Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37.

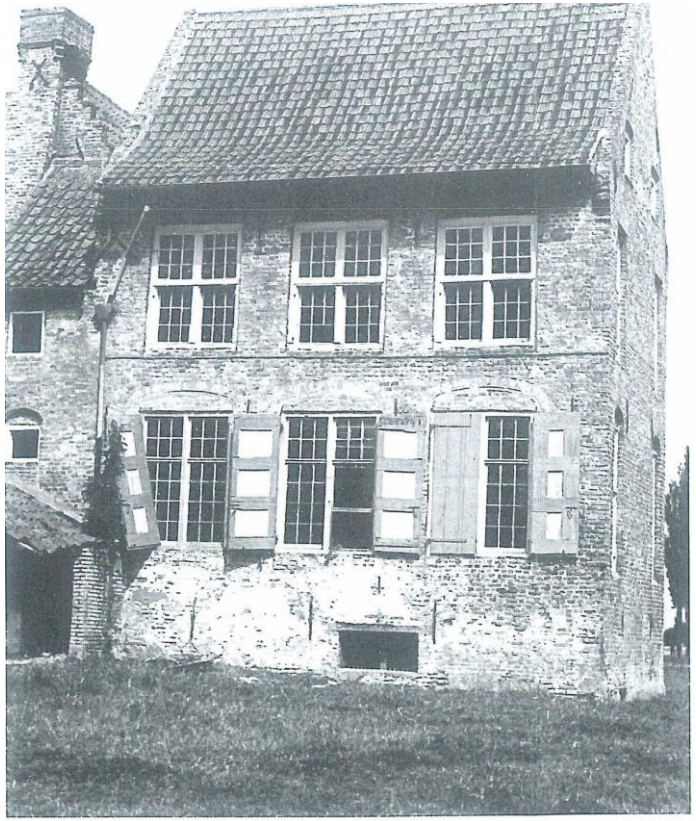
[63] Devliegher 1976: 35.

OW-vleugel. Z-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

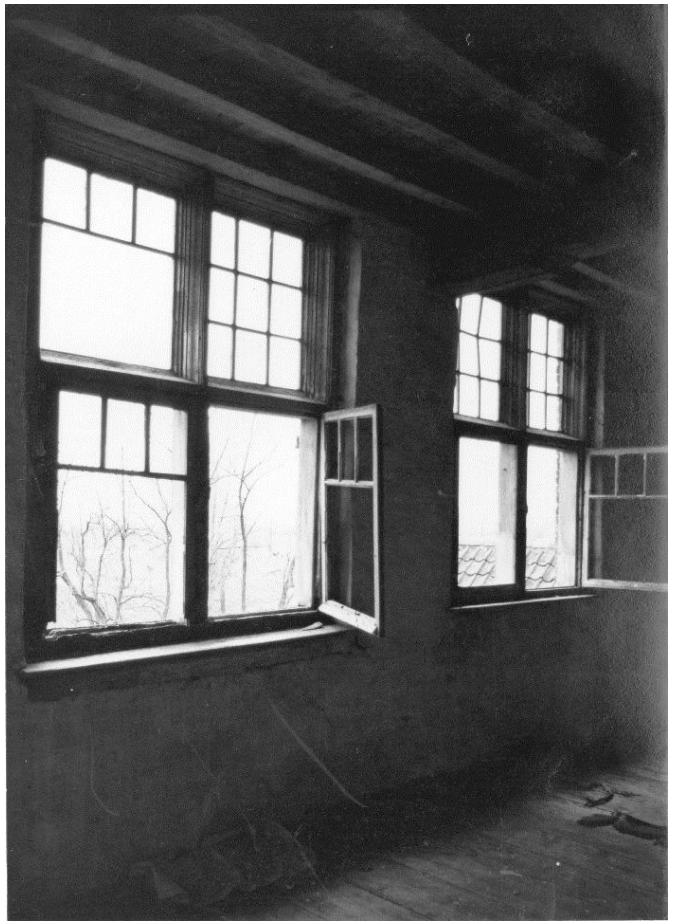
OW-vleugel. Z-gevel, ca. 2016 (© M in O).

Zuidgevel v.d. OW-vleugel, ca. 1976 (Devliegher 1976).

De vensters op de bovenverdieping vertonen een 17de-eeuws houten kruiskozijn, waarvan de stijlen van het bovenvak en de bovendorpel geprofileerd zijn. Oorspronkelijk hadden de bovengedeelten een vast glas-in-loodpaneel; in de benedengedeelten was een opendraaiend glas-in-loodraam voorzien, dat met buitenluiken werd afgeschermd[64].

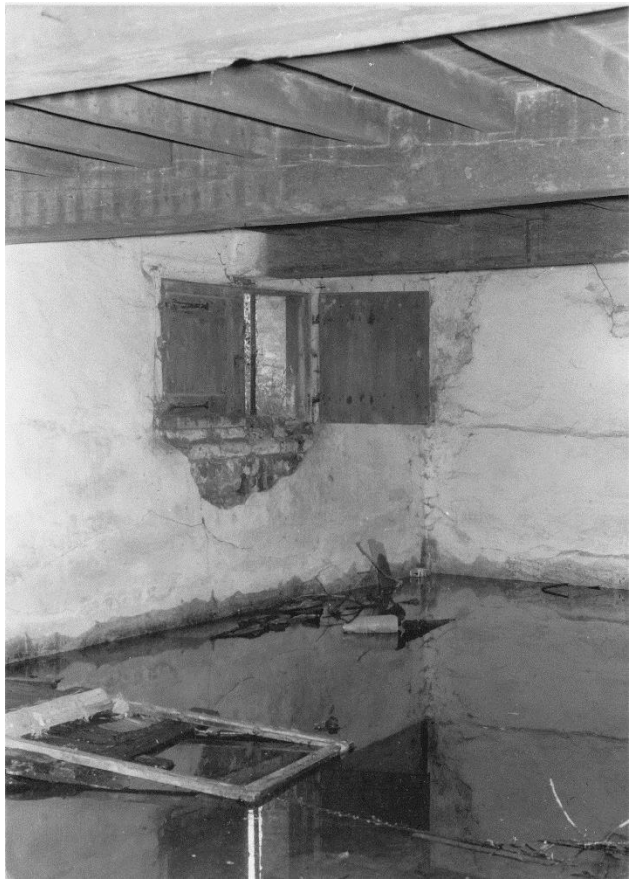
De later ingebrachte 18de-eeuwse roedeverdeling werd bij de restauratie van 1981-1982 niet gerespecteerd. De luiken werden bij die gelegenheid nieuwgemaakt naar oud model.

Vensters in de Z-gevel van de bovenverdieping van de OW-vleugel (Archief OE WVL).

[64] Devliegher 1976: 35.

Boven het maaiveld steekt een getraliede rechthoekige kelderopening, die destijds eveneens was ingevuld met een getralied houten bolkozijn en een latei onderaan[65].

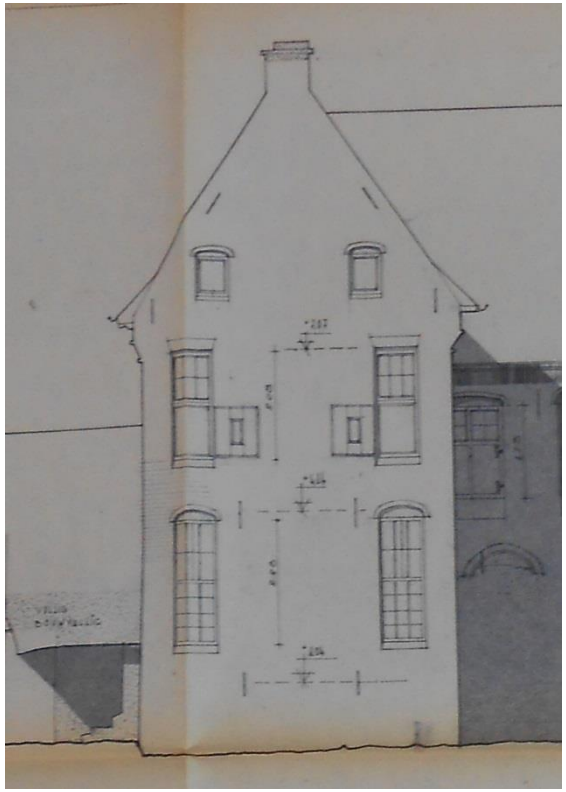

Kelder onder hoogkamer met kelderraam in N-gevel (Archief OE WVL).

OW-vleugel. O-gevel, 1977 (Archief OE WVL).

[65] Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37.

OW-vleugel. O-gevel. Gevelzicht (tekening Viérin, 1975) (Archief OE WVL).

Oostgevel v.d. OW-vleugel, ca. 2016 (© M in O).

Karakteriserend voor de oostelijke zijgevel zijn het aandak, de schouderstukken, muurvlechtingen en de bekronende schouwmond. De benedenverdieping wordt doorbroken door twee vensters met houten kloosterkozijn in ongeprofileerde korfboognissen en op afzaten. Deze kozijnen, waarvan de stijlen van het bovenvlak en de bovendorpel geprofileerd zijn, zijn van 18de-eeuwse schuiframen (met kleinhouten) voorzien[66]. Oorspronkelijk hadden ze dezelfde vorm als de vensters op de verdieping[67]. Deze vensters met houten kloosterkozijn zijn voorzien van een 18de-eeuwse kleine roedeverdeling (met

[66] Devliegher & Goossens 1980: 23 & afb. 102-103.

[67] Devliegher 1976: 35.

steunijzertjes), in een rechthoekige omlijsting op afzaat. De vensters zijn beluikt met opnieuw naar een oud model nagemaakte luiken.
In de geveltop steken twee kozijnvenstertjes onder een gedrukte korfboog.

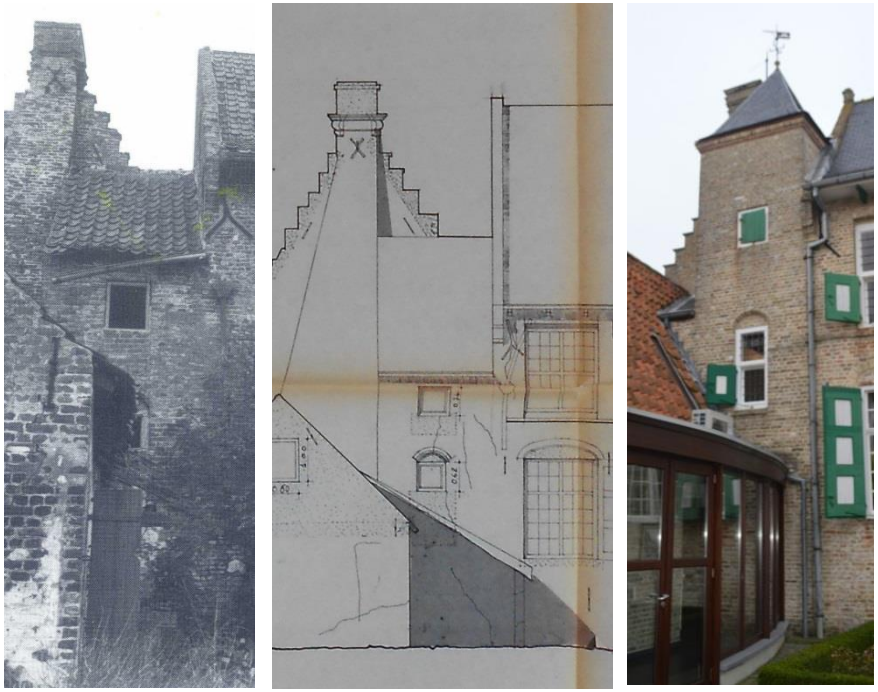
Boven- en benedenvenster, 2de travee, ca. 2016 (© M in O).

Aan de westzijde vertoont de oostwestvleugel een zijgevel met aandak, muurvlechtingen en schouderstukken.

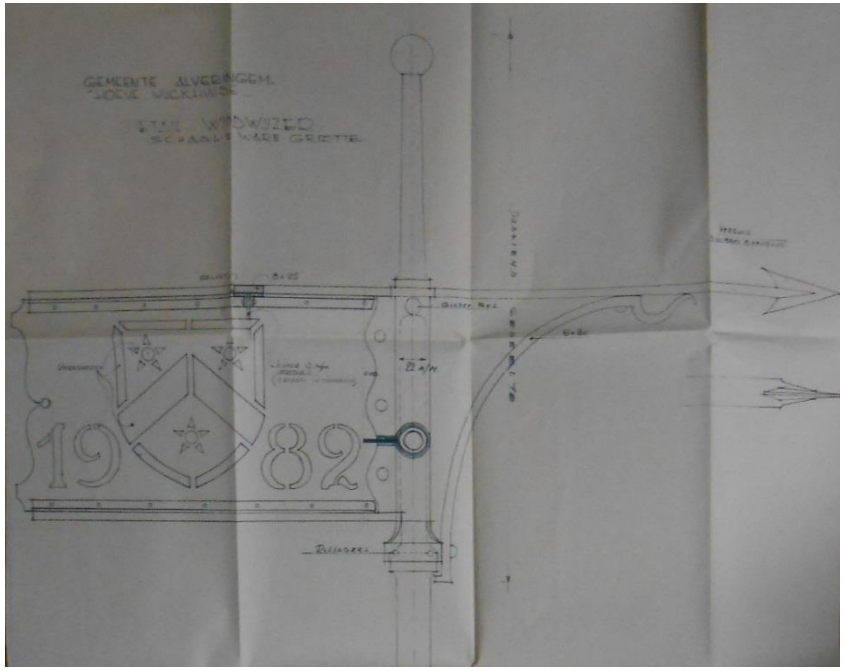
De traptoren

Tegen de zuidmuur van de noordzuidvleugel, in de hoek met de oostwestvleugel ontsluit een vierzijdige traptoren van binnenwerks 2 m op 2,30 m de bovenverdiepingen. Omstreeks 1980 was de afgeknotte toren voorzien van een met Vlaamse pannen afgedekt lessenaarsdak met overstekende rand. De nok was van het oosten naar het westen gericht. Het parament was aan de zuidzijde doorbroken door een houten kozijnvenster in korfboogomlijsting met kwartholbeloop en op afzaat[68] en ietwat hoger door een vierkantig vensterraampje. Bij de restauratie van 1981-1982 was aanvankelijk geopteerd voor een consolidatie van deze restanten. Toen bij de sloop van de lagere aanbouw (cf. infra) echter een deel van de overblijvende torenmuur instortte, werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om de toren om functionele reden op te metselen. Aanvankelijk waren de twee zolders immers slechts via een luik toegankelijk: de grote zolder via de trap die nog op het secretariaat op de eerste verdieping van noordzuidvleugel staat en de kleine zolder via een 'val' in het bureel van de secretaris. Door het optrekken van de toren tot zijn huidige vorm en het inbrengen van een trap werden beide zolders, die toen een archieffunctie werden voorbehouden, extern toegankelijk. Voor deuropening naar de kleine zolder werd een bestaand klein raampje vergroot dat voorheen uitgaf boven het lessenaarsdakje. Om licht in de toren te brengen werd het onderste kozijnvenster vergroot tot een venster met kloosterkozijn en werd het bovenste vensterraampje hoger in de toren geïntegreerd[69]. Het torenvolume werd afgedekt met een tentdak van schaliën en bekroond met een windwijzer. Historische sporen ter verantwoording van deze aanpassingen waren evenwel niet voorhanden[70].

[68] Devliegher 1976: 35; Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37.
[69] Mededeling van Hendrik Verschave die als toenmalig gemeentesecretaris van Alveringem de onderhandelingen met architecten en M&L-inspecteurs voerde.
[70] Noch in de literatuur noch in de archivalia met betrekking tot het Hof van Wyckhuize en de restauratie van 1981-1982 wordt immers melding gemaakt van dergelijke sporen.

(Links) Traptoren, ca. 1980 (Goossens & Mostaert 1983) / (Midden) Tekening Viérin, ca. 1975 (Archief OE WVL) / (Rechts) Traptoren, ca. 2016 (© M in O).

Detail van windwijzer (plan Viérin) (G.A.Alveringem, 861.1).

De lagere aanbouw

Vermoedelijk in de kern teruggaand tot de 18de eeuw bevond zich tegen de zuidgevel van de noordzuidvleugel en de traptoren een uitbreiding van vier traveeën en één bouwlaag. Het annex stak onder een gebogen zadeldak van Vlaamse pannen met een noord-zuid nokrichting[71]. Bij de restauratie en herbestemming als gemeentehuis van het Hof van Wyckhuize in 1981-1982 werd dit lagere volume gesloopt. In de plaats kwam een grotere eenbouwlagige aanbouw, die evenwel op de oude annex was geïnspireerd[72] en waarvan de westgevel door drie beluikte

[71] Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37.

[72] Goossens & Mostaert 1983: 39-40.

blokkozijnen met kleine roedenindeling werd doorbroken. Een versnijding in het zadeldak geeft de volumevermeerdering aan. In dit nieuwgebouwde annex werden onder meer de administratieve dienst met loketten ondergebracht. Bij de uitbreiding omstreeks 1996 met een nieuw administratief complex werd de zuidgevel van het annex in functie van een glazen verbindingssas aangepast[73]. Om te vermijden dat de lagere aanbouw volledig zou opgaan aan een gang tussen oud en nieuw werd, om in dit annex de bureelruimte te behouden, tijdens de uitvoering in extremis een buitengang gecreëerd[74].

Zuidelijke aanbouw vóór 1981 (© Onroerend Erfgoed (DIBE15858)).

Zuidelijke aanbouw vóór 1981 (© Goossens & Mostaert 1983).

[73] Onverminderd de nood aan een groot gemeentehuis, dat alle diensten centraliseert, was niet iedereen echt gelukkig, zoals blijkt uit een brief dd. 11.04.1990 van Luc Devliegher, die als kunsthistoricus nauw betrokken was bij de restauratie van 1981-1982, met de optie om het historische Hof van Wyckhuize met een grote nieuwbouw uit te breiden (G.A.Alveringem, 861.1, Gemeentegebouwen, Hof van Wyckhuyze).

[74] Mededeling van Hendrik Verschave die als toenmalig gemeentesecretaris van Alveringem zeer nauw bij de uitbreidingsplannen en -werken betrokken was.

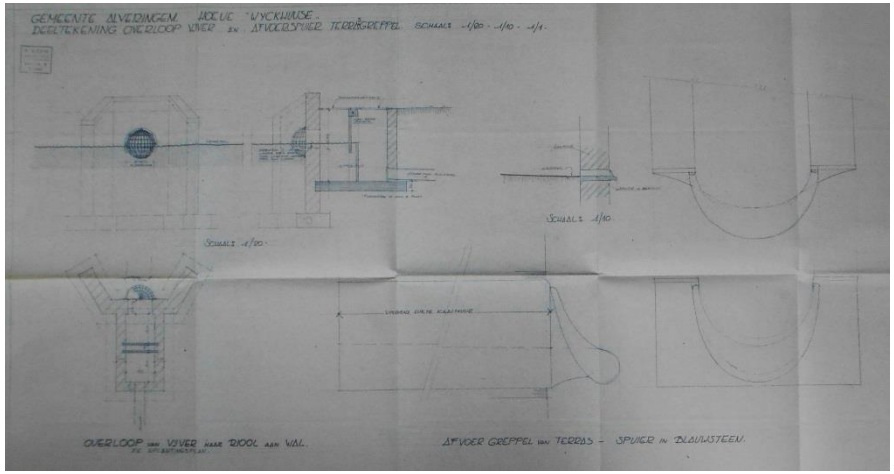

Zuidelijke aanbouw, heropgebouwd omstreeks 1982 (© M in O, 2016)/

c. De walgracht met toegangsbrug

Zoals te zien op de Kabinetskaart van graaf de Ferraris was het woonhuis volledig omgeven door een walgracht, die zelfs uitliep naar het westen en bijgevolg het erf aan de zuidkant afzoomde. In de loop van de 20ste eeuw verlandde de walgracht in die mate dat deze zich op het ogenblik van de restauratie in 1981-1982 enkel nog als een depressie in het reliëf aftekende.

In het kader van de vermelde restauratie- en revalorisatiewerken werd van de walgracht het deel aan de westzijde opnieuw uitgebaggerd en werd een overloop voorzien. Tijdens deze werkzaamheden werden funderingssporen van de oude toegangsbrug en van de keermuur blootgelegd. Op basis van deze relicten werd beslist om het plan van een brug met maar twee bogen te verlaten en de oude brug met zijn drie ongelijke rondbogen, rustend op pijlers met de breedte van een voetgangersweg, te reconstrueren. Ook de keermuur werd op zijn teruggevonden fundamenten heropgemetseld[75].

Overloop walgracht en afvoerspuier terrasgreppel (G.A.Alveringem, 861.1).

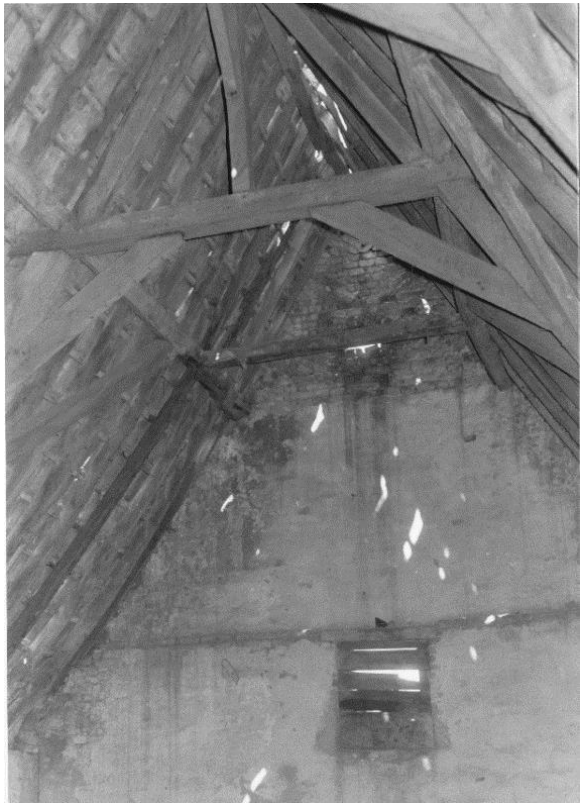
[75] Goossens & Mostaert 1983: 40. Aanvullende informatie verstrekt door Hendrik Verschave (Alveringem).

Toegangsbrug, gereconstrueerd in 1981-1982 (© M in O, 2016).

2.2.2. Het interieur

Ondanks de jarenlange leegstand en het daarmee gepaard gaande verval waren de zolderingen in de noord-zuidvleugel omstreeks 1976 nog steeds opgebouwd met moer- en kinderbalken en versierde balksleutels of -sloffen. Ook de kap was nog steeds samengesteld uit vier gebinten, bestaande uit een schaargebint met daarop een nokgebint[76].

Kapconstructie NZ-vleugel (Archief OE WVL).

[76] Devliegher 1976: 35.

Kapconstructie NZ-vleugel (© M in O).

Ook in de oostwestvleugel waren de authentieke zolderingen met moer- en kinderbalken nog bewaard. De balksleutels vertoonden wel een andere profilering[77]. In de bekapping had het nokgebint ook een andere vorm dan dit in de oudere noord-zuidvleugel[78].

Balksleutel bureel van de burgemeester (OW-vleugel, opkamer) (© M in O).

Balksleutel bureel van de secretaris (OW-vleuegel, V1) (© M in O).

[77] Devliegher 1976: 35; Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 37.

[78] Devliegher 1976: 35.

Balksleutel secretariaat (NZ-vleugel, V1) (© M in O).

Balksleutel met beslagmotief secretariaat (NZ-vleugel, V1) (© M in O).

Balksleutel met beslagmotief secretariaat (NZ-vleugel, V1) (Archief OE WVL).

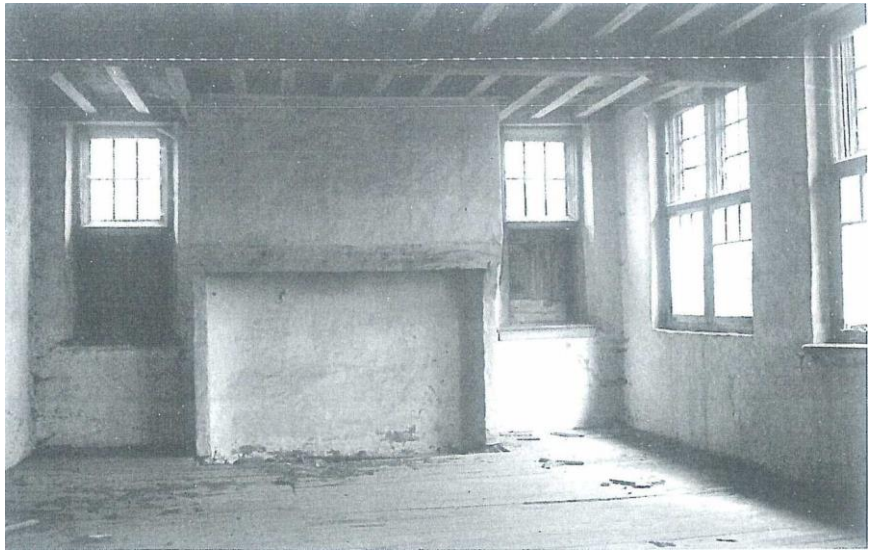

De bekapping van de oostwestvleugel (© M in O).

De hoogkamer en de verdieping in de oost-westvleugel vertoonde omstreeks 1977 nog historisch waardevol plakwerk[79].

Hoogkamer in de OW-vleugel (Archief OE WVL).

Kamer met haard boven de hoogkamer in de OW-vleugel (Devliegher 1976).

De binnendeuren waren omstreeks 1977 voorzien van gepolychromeerde stijlen[80]. De muren van de hoogkamer waren roodgeschilderd[81].

Op het ogenblik van de restauratie van 1981-1982 bleken in beide vleugels de moerbalken nog in vrij goede staat en konden ze mits het in situ aangieten en verankeren van nieuwe stukken in polymeer behouden blijven. De meeste kinderbalken dienden echter vervangen te worden[82]. Op bepaalde balklagen werden sporen van beschildering aangetroffen[83]. Naargelang de verfsporen werden deze balken opnieuw in het okergeel, voor wat de hoogkamer betreft, of blauwgrijs, wat de

[79] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977.
[80] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977.
[81] Archief Onroerend Erfgoed West-Vlaanderen, Alveringem, Hof van Wyckhuize, advies dd. 05.06.1977.
[82] Mededeling van Hendrik Verschave (Alveringem).
[83] Goossens & Mostaert 1983: 40.

raadszaal betreft, geschilderd. Ook de staat van beide kappen liet toe om ze te bewaren.

Zoldering van de hoogkamer in de OW-vleugel (Archief OE WVL).

In het kader van deze restauratie werden de open haarden die op de hoogkamer van de oost-westvleugel en in de als gemeenteraadszaal gebruikte kamer op het gelijkvloers van de noord-zuidvleugel werden aangetroffen, hersteld[84]. Oorspronkelijk was de haard in de raadzaal echter betegeld met delfts blauwe tegels, die echter nog voor de restauratie van start ging, verdwenen waren. De optie om de restauratie van de haardwand bijgevolg in moefen uit te voeren werd echter verlaten toen door toedoen van Miek Goossens, toenmalige inspectrice bij het Bestuur voor Monumenten en Landschappen, een klein lot oude 'delftse tegels' kon worden aangekocht[85].

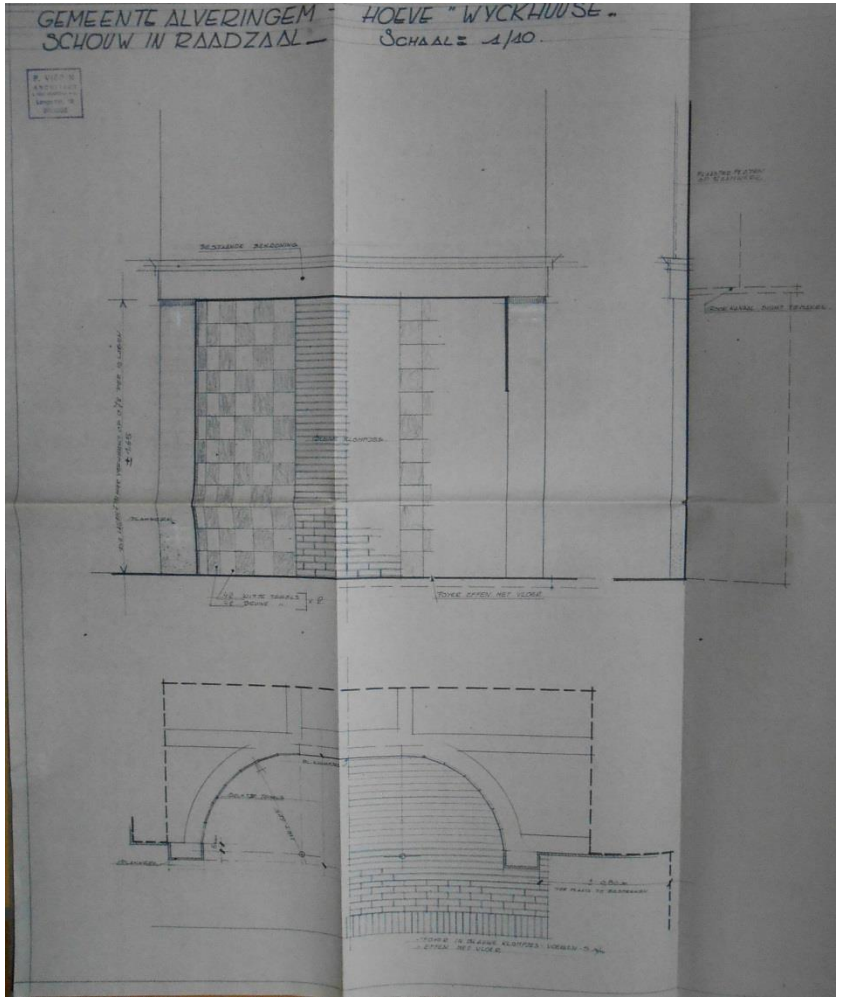
Haard in de hoogkamer (of hoofdzaal op de bel étage) van de OW-vleugel, ca. 1977 (Archief OE WVL).

[84] Goossens & Mostaert 1983: 40.

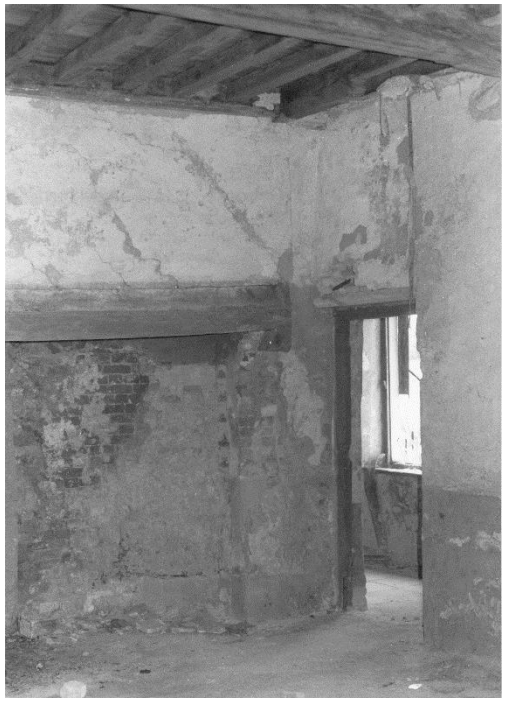
[85] Mededeling van Hendrik Verschave (Alveringem).

Haard in de kamer op de gelijkvloerse verdieping van de NZ-vleugel, ca. 1977 (Archief OE WVL).

Schouw in raadzaal (gelijkvloers v.d. NZ-vleugel) (tekening Viérin) (G.A.Alveringem, 861.1).

Rechtergedeelte van de haard in de kamer op de gelijkvloerse verdieping van de NZ-vleugel, ca. 1977 (Archief OE WVL).

In het kader van de restauratie- en aanpassingswerken in 1981-1982 werd in het voormalige woonhuis centrale verwarming voorzien. Ook de elektriciteit werd bij die gelegenheid volledig vernieuwd[86].

2.3. De verdere ontwikkeling

De groeiende gemeentediensten noopten de gemeente Alveringem in de vroege jaren 1990 tot uitbreidingsplannen, waarbij de optie van een aanbouw aan het historisch waardevolle gebouw het na veel discussie en overleg won van een losstaand volume op de site[87]. Het resultaat werd een nieuwbouwuitbreiding van twee bouwlagen onder zadeldak. Aan de lagere aanbouw, die bij de restauratie van 1981-1982 werd gesloopt en uitgebreider heropgebouwd, werden aanpassingswerken uitgevoerd, in het bijzonder ten behoeve van de onderlinge verbinding met een glazen sas.

Nieuwbouwuitbreiding aan het Hof van Wyckhuize (© M in O).

[86] Goossens & Mostaert 1983: 40.

[87] Een piste, die echter geen vervolg kende, was immers het gezamenlijk optrekken met de Post, die een nieuw postkantoor nodig had, van een groot complex.

Nieuwbouwuitbreiding (plan Deleu) (G.A.Alveringem, 861.1).

2.4. Geraadpleegde literatuur

BECUWE F. 1994 – *Langs Vlaamse Wegen - Alveringem*, Uitgave Stichting Monumenten- en Landschapszorg, Brussel: 15 pp.

BECUWE F. 1995 – *Met Sint-Arnold op stap. Over brouwen en brouwers in Alveringem*, Cultuurtoerisme in de Westhoek 3, Westhoek-Monumenten v.z.w. i.s.m. VVV-Alveringem en VTB-VAB, Alveringem: 48 pp.

BUYLAERT F. 2011 – *Repertorium van de Vlaamse adel (ca. 1350 – ca. 1500),* Gent, Academia Press: 867 pp.

DE CUYPER G. 1965 - De abdij- en herenhuizen te Alveringem, in *Bachten de Kupe*, 7, 6: 145-159.

DE FLOU K. 1938 – *Woordenboek der toponymie van Westelijk Vlaanderen, Vlaamsch Artesië, het Land van den Hoek, de graafschappen Guines en Boulogne, en een gedeelte van het graafschap Ponthieu,. Deel XVIII*, Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde.

DE HERCKERODE J. 1865 – *Complément au Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne,* Gent, deel I: 13 (nr. 26).

DE NEUFFORGE J. 1824 – *Armorial du Royaume des Pays-Bas*, Brussel.

DE VEGIANO M. & DE HERCKERODE J. 1865 – *Nobiliaire des Pays-Bas et du Comté de Bourgogne. Armorial*, Gent.

DEVLIEGHER L. 1976 - Alveringem, in: GÉNICOT L.F. (red.), *Het grote kastelenboek van België. Deel 1*, Brussel: 35.

DELEPIERRE A.-M. & LION M. m.m.v. HUYS M. 1982 – *Bouwen door de eeuwen heen. 8n. Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie West-Vlaanderen, Arrondissement Veurne,* Brussel – Gent, Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg: 721 pp.

DEVLIEGHER L. & GOOSSENS M. 1980 – *Oudheden in West- en Frans-Vlaanderen.1. Vensters in West-Vlaanderen*, Tielt-Bussum.

DUHAMEL S. 1993 – *De Gentse familie Maelcamp. Fortuin en sociaal prestige in de 17de, 18de en 19de eeuw*, Gent, Rijksuniversiteit, onuitgegeven licentiaatsverhandeling.

GOOSSENS M. & MOSTAERT D. 1983 – De restauratie van de 'Grooten Vos' in Brugge en het 'Wyckhuuse' in Alveringem, in: *M&L,* 2, 3: 29-40.

HEINDERYCX P. [ca. 1680] – *Beschryvinghe van de Casselrye van Veurne*, onuitgegeven handschrift.

SCHRANS G. 1997 – *Vrijmetselaars te Gent in de XVIIIde eeuw*, Gent, Liberaal Archief.

[S. N.] 1866 – Généalogie Piers, in: *Annuaire de la noblesse de Belgique*, Brussel.

TREFOIS C.V. 1943 – *De bouw der boerenhoeven in de Zuidelijke Nederlanden*, Antwerpen - Utrecht, De Sikkel - W. de Haan: 71 pp.

VAN VAERNEWIJCK M. 1872 – *Van die beroerlicke tijden in die Nederlandenen voornamelijk in Ghent 1566-1568 (naar het oorspronkelijk handschrift uitgegeven door Ferd. Vanderhaeghen). Deel 1,* Gent, C. Annoot-Braeckman: 322 pp.

VERSCHAVE R. 1974 – Welkom in Alveringem; in: *Autotoerist V.T.B.*, 27, 19.

VIAENE A. 1959 – Beschrijving van Alveringem door Pauwel Heinderyx omstreeks 1680, in: Biekorf, 60: 345-351.

WACKENIER W. 2005 – *Het Hof van Wyckhuyze (Alveringem). Conform met het Charter van Venetië?,* Gent, Universiteit Gent, Faculteit Letter & Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, Oefening Monumentenzorg I (prof. dr. Linda Van Santvoort): 13 pp.

Info https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/1585 (geraadpleegd dd. 03.02.2017)

3. Inventaris van de erfgoedelementen (huidige toestand)

3.1. Algemene beschrijving

Het Hof van Wyckhuize in Alveringem vormt nog één van de zeldzame voorbeelden van de residenties die de plattelandsadel in de late 16de- en vroege 17de-eeuw in Veurne-Ambacht bouwde. De economische bloei in die periode, grotendeels samenvallend met de regeerperiode van de landvoogden Albrecht en Isabelle, leidde tot een zekere bouwwoede. Andere voorbeelden van dergelijke heerlijke woonsten zijn het Blauwhuis in Vinkem of het (omstreeks 1616 heropgebouwde) kasteel Beauvoorde in Wulveringem[88]. Kerkelijk bezit maar vergelijkbaar was het refugehuis dat de Veurnse norbertijnen in de eerste helft van de 17de eeuw bouwden op het wooneiland bij hun uithof de Fockewerve in Alveringem[89]. In het begin van de 20ste eeuw verdwenen de laatste restanten van dit 'manoir' echter onder het maaiveld. Hetzelfde lot was ook het eveneens uit die tijd daterende refugehuis van de kanunniken van Sint-Omaars beschoren. Dit landhuis stond eveneens in Alveringem, op het einde van de Kaatsspelstraat en in de omgeving (zuidwaarts) van het Hof van Wyckhuize[90].

Het Hof van Wyckhuize, 2016 (© M in O).

Leegstand vanaf 1961 zorgde ervoor dat de adellijke woonst ten prooi viel aan verregaand verval. De verwerving in 1971 door de gemeente Alveringem en de uiteindelijke restauratie en herbestemming als gemeentehuis in 1981-1982 zorgden uiteindelijk voor het behoud van dit ruraal erfgoed. Bij deze restauratie werd de ondanks het verval nog vrij grote authenticiteit wat de twee hoofdvolumes betreft met respect bejegend[91]. Bijgevolg is het Hof van Wyckhuize tot op vandaag rijk aan erfgoedelementen. Van uitzonderlijk belang zijn daarbij de vensters die tot de 17de eeuw teruggaan en in de 18de eeuw soms aanpassingen hebben ondergaan[92].

[88] Delepierre & Lion m.m.v. Huys 1982: 674-677.
[89] Becuwe 1988: 89-136.
[90] Becuwe 1987: 273-280.
[91] Goossens & Mostaert 1983: 40.
[92] Goossens & Mostaert 1983: 38.

Geciteerde literatuur

BECUWE F. 1987 - Het buitengoed van het kapittel van Sint - Omaars (Fr. - Vl.) te Alveringem, in: *Biekorf,* 87, 3: 273-280.

BECUWE F. 1988b - De landgoederen van de Veurnse premonstratenzer abdij Sint - Niklaas te Alveringem (XIIIde- XVIIIde eeuw), in: *De Duinen. Bulletin van het Wetenschappelijk en Cultureel Centrum van de Duinenabdij en de Westhoek*, Koksijde, 18: 89-136.

DELEPIERRE A.-M. & LION M. m.m.v. HUYS M. 1982 – *Bouwen door de eeuwen heen. 8n. Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie West-Vlaanderen, Arrondissement Veurne,* Brussel – Gent, Ministerie van Nationale Opvoeding en Nederlandse Cultuur, Rijksdienst voor Monumenten- en Landschapszorg: 721 pp.

DEVLIEGHER L. 1976 - Alveringem, in: GÉNICOT L.F. (red.), *Het grote kastelenboek van België. Deel 1*, Brussel: 35.

GOOSSENS M. & MOSTAERT D. 1983 – De restauratie van de 'Grooten Vos' in Brugge en het 'Wyckhuuse' in Alveringem, in: *M&L,* 2, 3: 29-40.

3.2. Inventarisatie erfgoedelementen met diagnose

3.2.1. Omheiningsmuur met koets- en voetgangerspoort

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Omheiningsmuur	In gele baksteen opgetrokken omheiningsmuur op sokkel en met ezelsrug. Gele baksteen, met formaat: 19-21 x 9-10,5 x 5,5-6 cm. 10 baksteenlagen: 73 cm. Metselverband: Vlaams verband. Initieel platvol voegwerk van kalkmortel. Diverse herstellingen van voegwerk met cementmortel.	Voegwerk aan de voet en de kop van de muur in slechte toestand ingevolge erosie. Beschadigd muurparament. Gehavende ezelsrug. Mosvorming.
Jaartal	In blauwgeglazuurde baksteenkoppen weergegeven jaartal '1604'.	Nog nauwelijks zichtbaar (door vuilafzetting op baksteen).
Nissen	In het oostelijke deel van de omheiningsmuur aan de zuidzijde geïntegreerde nissen (vermoedelijk kaarsennissen).	Rechts van kaarsennis loopt verticaal een vertande scheur in metselwerk van de omheiningsmuur.
Console	In het westelijke deel van de omheiningsmuur aangebrachte natuurstenen console.	Mosvorming.
Muurankers	Ter hoogte van de koetspoort ten behoeve van de achterbouw in de muur voorziene ankers.	Corrosie muurankers.
Poort	In de omheiningsmuur vervatte breed getrapte poort met centraal de koetspoort en links de voetgangerspoort.	
Koetspoort	Rondboogpoortopening met dubbel kwartholbeloop, eindigend op ezelsoor. Verankerde bakstenen achterbouw (langs achterzijde geflankeerd door twee smalle als steunberen fungerende zijmuren). Afdekking met lessenaarsdak van Vlaamse pannen, voorzien van goot en waterafvoer. Tweedelige rechthoekige houten poort met ijzeren hang- en sluitwerk en natuurstenen pivostenen.	Herstel metselwerk getrapte poort. Loskomend metselwerk van beloop rondboogopening. Aansluiting lessenaarsdak gebarsten. Beschadigde houten poort. Verschraald schilderwerk. Corrosie te herstellen hang- en sluitwerk.

Voetgangerspoort	Rondboogpoortopening met sluitsteen en imposten van rode baksteen. Geflankeerd door pilasters met versnijding en sokkel, ter ondersteuning van hoofdgestel. Hoofdgestel gekenmerkt door twee tandlijsten en – in het fries - drie halfverheven reliëfschildjes. Eendelig rechthoekig houten poortje met ijzeren hang- en sluitwerk en een natuurstenen pivosteen.	Corrosie hang- en sluitwerk.
Nis	Centraal boven koetspoort een rood bakstenen nis op consooltjes met blauwstenen wapenschild van de familie 'van Wyckhuus' en (onderaan) het devies 'A MON TOUR'.	
Schampstenen	Arduinen schampstenen accentueren de koetspoortopening.	

3.2.2. Het 'Hof van Wyckhuize'

3.2.2.1. Hof van Wyckhuize | exterieur

3.2.2.1.1. Noordzuidvleugel

W-gevel

N-gevel

O-gevel

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Verankerd bakstenen gebouw van twee bouwlagen met noord-zuid georiënteerd rechthoekig grondplan. Gele bakstenen, met formaat: 22,5 x 10 x 5 cm. 10 baksteenlagen: 70 cm. Metselverband: staand verband. Platvol voegwerk van kalkmortel. Oostgevel vertoont ten Z van de versnijding in het gevelparament afwijkend baksteenmateriaal: Geelrode bakstenen, met formaat: 18,5/19 x 8,5 x 5 cm. 10 baksteenlagen: 64 cm. Metselverband: staand verband. Platvol voegwerk van kalkmortel.	Her en der te herstellen voegwerk, in het bijzonder gevelparament en aan dak + schouwstuk.
Westgevel	Vier traveeën tellende gevel. Benedenverdieping doorbroken door vier rechthoekige muuropeningen: • drie vensteropeningen, gevat in een getoogde omlijsting met een strekse latei en een afzaat. • één deuropening (ter hoogte van derde travee), gevat in een korfboogomlijsting. Op bovenverdieping (ter hoogte van vierde travee) vensteropening, gevat in een getoogde omlijsting met een strekse latei (ingebracht bij restauratie van 1981-1982 ter vervanging van laaddeur). Gevel bovenaan afgezoomd met een tandlijst. Zwartgeschilderde muurankers.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	17de-eeuwse kruiskozijnen, aan de binnenzijde geprofileerd. Bij restauratie verschoeid. Voorzien van een 18de-eeuwse kleine roedeverdeling (glas-in-lood). Op originele plaats heraangebrachte steunijzertjes.	Houtrot. Verschraald schilderwerk. Corrosie steunijzertjes.

	Witgeschilderd. Beluikte vensters (cf. infra).	
Luiken	Naar oud model nagemaakte vensterluiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk.
Deur	Kozijndeur met tweeledig bovenlicht (glas-in-lood, met steunijzertjes). Witgeschilderd. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Verschraald schilderwerk. Deurkozijn sporen van houtrot. Corrosie steunijzertjes.
Deurdorpel	In blauwe hardsteen	
Oostgevel	Vier traveeën tellende gevel. Een bouwnaad vormt de aftekening van de derde travee ten opzichte van de vierde travee. Benedenverdieping gekenmerkt door: • een dichtgemetselde deuropening in een tudorboognis (in de eerste travee) • een vensteropening, voorzien van een afzaat, omlijst met geprofileerde rechtstanden en bekroond met een getoogde ontlastingsboog. Op bovenverdieping doorbroken door drie vensteropeningen op afzaat, waarvan: • een venster (tweelicht (in de eerste travee)) omgeven door een geprofileerde korfboog van rode en gele baksteen. • twee vensters (tweelicht (in de tweede travee) en drielicht (in de derde travee)) verdiept in segmentbogen met kwarthol- en bolbeloop, eindigend op ezelsoor. Gevel bovenaan afgelijnd door een cordon en bakstenen consooltjes. Zwartgeschilderde muurankers.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	17de-eeuwse kruiskozijnen. Voorzien van een 18de eeuwse kleine roedeverdeling (glas-in-lood). Op originele plaats heraangebrachte steunijzertjes. Witgeschilderd. Benedenvenster deels beluikt (cf. infra). Bovenvensters volledig beluikt (cf. infra).	Verschraald schilderwerk. Sporen van houtrot. Corrosie steunijzertjes.

Luiken	Naar oud model nagemaakte vensterluiken vensters V1. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit. Benedenvenster met hangwerk voor (verdwenen) luik.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk. Nieuw te maken (thans ontbrekend) luik voor benedenvenster.
Nis	Rechtsonder drielicht (op bovenverdieping) een rondboognisje met sluitsteen, geflankeerd door pilasters ter ondersteuning van het driehoekig fronton.	
Noordgevel	Zijtuitgevel, voorzien van een aandak, schouderstukken, een topstuk en muurvlechtingen. Gesloten benedenverdieping. Bovenverdieping doorbroken door centrale vensteropening. Geveltop centraal doorbroken door kleinere vensteropening, gevat in een getoogde omlijsting, en – helemaal in de top - door een nog kleinere korfboogvormige muuropening.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	Deels beluikt venster met houten kruiskozijn (ingevuld met mechanisch glas). Beluikt klein kozijnvenster. Beluikte muuropening in geveltop. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk. Herstel onderdorpel.
Luiken	Naar oud model nagemaakte bovenvensterluiken en luik muuropening in geveltop. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Sporen van houtrot. Corrosie hang- en sluitwerk.
Zuidgevel	Trapgevel, geaccentueerd door aanleunende schouwpijp.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Schouwpijp	Tegen zuidgevel aanleunende en als steunbeer fungerende schouwpijp, bekroond door een rechthoekige, fraai geprofileerde schouwmond.	Te herstellen voegwerk.
Bedaking	Zadeldak (met nok in noord-zuidrichting) van Vlaamse pannen en met een kort overstekende rand.	Dakpannen liggen plaatselijk onregelmatig of uitgezakt.

	In oostelijk dakvlak voorzien van dakramen.	Diverse nokpannen ontbreken. Voegwerk nokpannen gebarsten. Waterdichte aansluiting in lood tussen dakbedekking en ruwbouw is na te zien.

3.2.2.1.2. Oostwestvleugel

N-gevel

O-gevel

Z-gevel

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Verankerd bakstenen gebouw van twee bouwlagen (boven kelderverdieping) met een oostwest georiënteerd rechthoekig grondplan. Gele bakstenen, met formaat: 21-23 x 9-11 x 5/6 cm. 10 baksteenlagen: 70 cm.	Her en der te herstellen voegwerk, in het bijzonder gevelparament en aan dak + schouwstuk.

	Metselverband: staand verband. Plat voegwerk van kalkmortel.	
Noordgevel	Blinde gevel. In het westen ter hoogte van de westelijke zijgevel afgeschuind (in functie van lichtvang venster eerste travee bovenverdieping oostmuur noordzuidvleugel). Kelderverdieping doorbroken door twee ongelijke rechthoekige kelderopeningen met diefijzers. Gevel bovenaan afgezoomd met een tandlijst en overhoeks muizetandfries.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	Kelderverdieping: twee houten vensters, onder houten latei en voorzien van diefijzers. Vensters witgeschilderd; lateien groen geschilderd, diefijzers zwart geschilderd.	Verschraald schilderwerk. Corrosie diefijzers.
Zuidgevel	Drie traveeën tellende gevel. Kelderverdieping doorbroken door rechthoekige vensteropening. Beneden- en bovenverdieping telkens doorbroken door drie rechthoekige vensteropeningen.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	Kelderverdieping: een houten venster, onder houten latei en voorzien van diefijzers. Benedenverdieping: drie volledig beluikte vensters met houten bolkozijn die in de 18de eeuw werden voorzien van schuiframen met geprofileerde wisseldorpel en een kleine roedeverdeling. Bovenverdieping: drie deels beluikte vensters met 17de-eeuws houten kruiskozijn met geprofileerde stijlen en een 18de-eeuwse roedeverdeling (glas-in-lood). Vensters witgeschilderd; lateien groen geschilderd, diefijzers zwart geschilderd.	Verschraald schilderwerk. Te herstellen stopverf. Sporen van houtrot. Corrosie diefijzers.
Luiken	Naar oud model nagemaakte beneden- en bovenvensterluiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk.	Verschraald schilderwerk. Sporen van houtrot.

	Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Corrosie hang- en sluitwerk.
Oostgevel	Zijgevel, voorzien van een aandak, schouderstukken, muurvlechtingen en bekronende schouwmond. Benedenverdieping doorbroken door twee rechthoekige vensteropeningen op afzaat, gevat in een korfboogomlijsting. Bovenverdieping doorbroken door twee rechthoekige vensteropeningen op afzaat, gevat in een rechthoekige omlijsting. Geveltop doorbroken door twee vierkantige vensteropeningen onder een gedrukte korfboog. Bij restauratie ramen verschoeid.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Vensters	Benedenverdieping: twee deels beluikte vensters met houten kloosterkozijn (met kleinhouten). Bovenverdieping: twee deels beluikte vensters met houten kloosterkozijn, voorzien van 18de-eeuwse kleine roedeverdeling (met steunijzertjes). Geveltop: twee beluikte kozijnvenstertjes. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk.
Luiken	Naar oud model nagemaakte beneden-, boven- en geveltopvensterluiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Sporen van houtrot. Corrosie hang- en sluitwerk.
Westgevel	Zijtuitgevel, voorzien van een aandak, schouderstukken en een topstuk en muurvlechtingen.	
Muurankers	Zwartgeschilderde muurankers.	Corrosie muurankers.
Schouwpijp	Oostgevel bekronende schoorsteen met geprofileerde schouwmond.	Te herstellen voeg- en metselwerk.
Bedaking	Gebogen zadeldak (met nok in oost-westrichting), gedekt met schaliën en voorzien van een overstekende rand. Aan de zuidkant geprofileerde 17de-eeuwse modillons.	Waterdichte aansluiting tussen dakbedekking en ruwbouw na te zien.

3.2.2.1.3. Traptoren

Z-zijde

W-zijde

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Bakstenen trappenhuis van drie bouwlagen met vierkantig grondplan. Gele bakstenen, met formaat: 21-23 x 9-11 x 5/6 cm. 10 baksteenlagen: 70 cm. Metselverband: staand verband. Plat voegwerk van kalkmortel. Gevels bovenaan afgezoomd met een kwartbollijst.	Op enkele plaatsen te herstellen voeg- en metselwerk.
Zuidgevel	Gevel, ter hoogte van tweede bouwlaag doorbroken door vensteropening in korfboogomlijsting met kwartholbeloop, op afzaat, en ter hoogte van derde bouwlaag doorbroken door vierkantige vensteropening.	

Vensters	Tweede bouwlaag: beluikt venster met houten kloosterkozijn, voorzien van 18de-eeuwse kleine roedeverdeling (met steunijzertjes). Derde bouwlaag: beluikt venster. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk. Vastzetinrichting van beluikt venster op derde bouwlaag is na te zien. Voegwerk tussen schrijnwerk en ruwbouw is plaatselijk uitgevallen.
Luiken	Naar oud model nagemaakte luiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk. Te herstellen sluitwerk.
Westgevel	Deels in lagere aanbouw geïntegreerde gevel, met schaliën afgedekte doorsteek naar zolder van lagere aanbouw. Uittorende gedeelte gesloten gevel.	
Noordgevel	Grotendeels geïntegreerde gevel. Uittorende gedeelte gesloten gevel.	
Oostgevel	Grotendeels geïntegreerde gevel. Uittorende gedeelte gesloten gevel.	
Bedaking	Tentdak van schaliën.	Waterdichte aansluiting tussen dakbedekking en ruwbouw na te zien. Schalies aan de voet van de dakbedekking ontbreken t.h.v. de ZW-hoek[93]. Bevestiging via vernageling, temeer gezien de kleine dakvlakken.
Windvaan	Metalen windvaan ter bekroning van het tentdak van de traptoren.	

[93] Schalieën komen blijkbaar steeds op dezelfde plaats los, wellicht door opspelende wind in combinatie met een foutieve bevestiging.

3.2.2.1.4. Lagere aanbouw

W-zijde

O-zijde

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Algemeen	Bakstenen gebouw van één bouwlaag met noord-zuid georiënteerd rechthoekig grondplan. Gele bakstenen, met formaat: 21/22 x 9-11 x 5/6 cm. 10 baksteenlagen: 70 cm. Metselverband: staand verband. Plat voegwerk van kalkmortel.	Mosvorming.
Westgevel	Drie traveeën tellende gevel. Doorbroken door drie rechthoekige vensteropeningen.	Voegwerk tussen schrijnwerk en ruwbouw is plaatselijk uitgevallen
Vensters	Drie beluikte blokkozijnen met kleine roedenindeling. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk.
Luiken	Naar oud model nagemaakte luiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk.

Oostgevel	Tot binnenmuur verworden gevel (ingevolge nieuwbouwuitbreiding in de late jaren 1990). Doorbroken door rechthoekige vensteropening.	
Vensters	Vensteropening met blokkozijn met kleine roedenindeling. Witgeschilderd.	
Noordgevel	Doorbroken door deuropening.	
Deur	Kozijndeur. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk. Te herstellen aansluitend voegwerk. Corrosie hang- en sluitwerk.
Deurdorpel	In blauwe hardsteen.	
Zuidgevel	Doorbroken door twee vensteropeningen (en door verbindingssas met nieuwbouwuitbreiding uit de late jaren 1990).	
Vensters	Beluikt benedenvensterraam, bestaande uit een blokkozijn met kleine roedenindeling. Beluikt vensterraam in topgevel met kleinhouten in kruisvorm. Witgeschilderd.	Verschraald schilderwerk. .
Luiken	Naar oud model nagemaakte luiken. Naar oud model nagemaakt hang- en sluitwerk. Geschilderd in typische combinatie van groen en wit.	Verschraald schilderwerk. Corrosie hang- en sluitwerk.
Bedaking	Zadeldak (met nok in noord-zuidrichting), gedekt met Vlaamse pannen. Versnijding in zadeldak geeft de volumevermeerdering aan tijdens de restauratiefase 1981-1982.	Waterdichte aansluiting dakraam zit plaatselijk los en aansluitpannen ontbreken. Dakpannen liggen plaatselijk uitgezakt op het oostgeveldakvlak.

3.2.2.2. Hof van Wyckhuize | interieur

3.2.2.2.1. Noordzuidvleugel

GV / Raadzaal

V1 / Secretariaat

ZV / Zolder

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Vloeren	GV/raadzaal: vierkante rode grofkeramische vloertegels met dito tegelplinten.	
	V1/secretariaat: houten plankenvloer met geprofileerde houten plint.	Naar het westen afhellende vloer (door te zware belasting, o.m. door houten compartimering van de ruimte). Opgelet voor al te zware belasting (moerbalken bij restauratie in 1981-1982 hersteld omwille van houtrot).

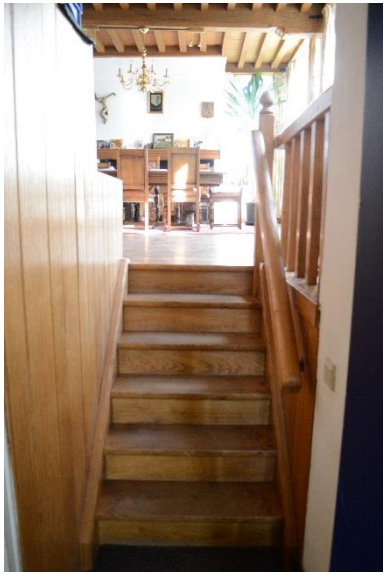
	ZV/zolder: houten plankenvloer (nu afgedekt met OSB-platen).	Opgelet, a fortiori voorbehoud voor een al te zware belasting als archiefruimte (moerbalken bij restauratie in 1981-1982 hersteld omwille van houtrot). Zolders zijn eigenlijk isolerende restruimtes en worden bij voorkeur ook in die hoedanigheid behouden.
Plafonds	GV/raadzaal: eiken balklaag, bestaande uit (authentieke) moerbalken (6), waarvan twee met geprofileerde balksleutels, en uit kinderbalken.	GV/raadzaal: door verzakking beperkte verankering/oplegging van kinderbalken in moerbalken links van de haard.
	V1/secretariaat: eiken balklaag, bestaande uit (authentieke) moerbalken met geprofileerde balksleutels en uit kinderbalken. Balksleutels voorzien van beslag- of ferroneriemotief (rozetten).	Sporen op kinderbalken van weggenomen ondersteunende muur. Doorbuiging van het balkwerk.
Muurafwerking	GV/ raadszaal: witgeschilderde gepleisterde muren.	Barstvorming in oostelijke wand. Vochtprobleem ingevolge opstijgend vocht in de wanden.
	V1/secretariaat: witgeschilderde gepleisterde muren.	Barstvorming in oostelijke wand. Vochtprobleem, o.a. in westelijke wand (in het bijzonder in bureautje ontvanger) en in noordelijke wand (nabij vensterraam).
	ZV/zolder: gecementeerde noordgevel.	Vochtprobleem ingevolge doorslaand vocht.
Deur	Geklampte houten deur met tweeledig bovenlicht (glas-in-lood, met steunijzertjes). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Verschraald schilderwerk. Houtrot, in bijzonder bovenlicht. Corrosie hang- en sluitwerk.
Vensterramen	<u>W-gevel</u> 17de-eeuwse aan de binnenzijde geprofileerde kruiskozijnen op GV. Bij de restauratie begin jaren 1980 op V1 nagemaakt kruiskozijn in getoogde omlijsting (ter vervanging van laadvenster), Voorzien van een 18de-eeuwse kleine roedeverdeling (glas-in-lood).	Verschraald schilderwerk. Houtrot. In beperkte mate corrosie hang- en sluitwerk.

	Bij restauratie verschoeid. Eenvoudige houten vensterbanken (enigszins uitspringend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	
	<u>O-gevel</u> 17de-eeuwse kruiskozijnen op GV en V1. Voorzien van een 18de eeuwse kleine roedeverdeling (glas-in-lood). Raam op GV voorzien van eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Verschraald schilderwerk.
	<u>N-gevel</u> Vensterraam met houten kruiskozijn (ingevuld met mechanisch glas) op V1. Eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringend uit muurvlak).	Onderdorpel houtrot
Interieurelementen	<u>GV/raadzaal: haard</u> Met (van elders aangebrachte) historische tegels bezette haard met stenen haardvloer en geschilderde geprofileerde houten schouwbalk.	Verschraald schilderwerk.
	<u>V1/secretariaat: trap</u> Authentieke houten zoldertrap.	Oude sporen van houtworm.
Bekapping	Kap samengesteld uit vier gebinten, bestaande uit een schaargebint met daarop een nokgebint.	Inklemming van gordingen in noordgevel zijn na te zien. Corrosie van ankerveren van gevelankers.

3.2.2.2.2. Oostwestvleugel

KV / Kelder

GV / Bureau burgemeester

V1 / Bureau secretaris

ZV / Bureau

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Vloeren	GV/bureel burgemeester (opkamer): houten plankenvloer met geprofileerde houten plint.	Loszittende plinten. Houten vloer op enkele plaatsen beschadigd.
	V1/bureel secretaris: houten plankenvloer met geprofileerde houten plint.	
	ZV/zolder (bureel): houten plankenvloer met houten plint.	
	KV/kelder: recente rechthoekige rode grofkeramische tegels met dito plinten.	
Plafonds	GV/bureel burgemeester (opkamer): eiken balklaag, bestaande uit (authentieke) moerbalken met geprofileerde balksleutels en uit kinderbalken.	Aantasting door houtworm, in het bijzonder een van de balksleutels.

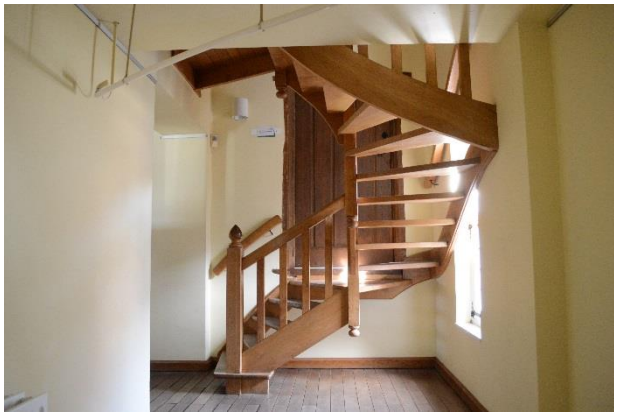
	V1/bureel secretaris: eiken balklaag, bestaande uit (authentieke) moerbalken met geprofileerde balksleutels en uit kinderbalken.	
	KV/kelder onder opkamer: eiken balklaag, bestaande uit moerbalken en uit kinderbalken.	
Muurafwerking	GV/bureel burgemeester (opkamer): witgeschilderde gepleisterde muren.	Barstvorming; in het bijzonder in oostelijke en zuidelijke wand.
	V1/bureel secretaris: witgeschilderde gepleisterde muren.	Barstvorming in oostelijke wand.
	KV: kaarsennis in oostelijke wand.	
Vensterramen	<u>N-gevel/kelderverdieping</u> Twee ongelijke rechthoekige keldervensterramen. Witgeschilderd houtwerk. Eenvoudig (niet-historisch) hangwerk.	
	<u>Z-gevel/kelderverdieping</u> Een houten keldervensterraam. Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd, eenvoudig (niet-historisch) hang- en sluitwerk.	
	<u>Z-gevel/opkamer</u> Drie vensterramen met houten bolkozijn, in de 18de eeuw voorzien van schuiframen met geprofileerde wisseldorpel en een kleine roedeverdeling. Eenvoudige houten vensterbanken (binnen muurvlak). Witgeschilderd houtwerk.	Schilderwerk in minder goed staat.
	<u>Z-gevel/bovenverdieping</u> Drie vensterramen met 17de-eeuws houten kruiskozijn met geprofileerde stijlen en een 18de-eeuwse roedeverdeling (glas-in-lood). Eenvoudige houten vensterbanken (enigszins uitspringend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd historisch hang- en sluitwerk.	Schilderwerk in minder goede staat.

	<u>O-gevel/opkamer</u> Twee vensterramen met houten kloosterkozijn (met kleinhouten). Geprofileerde, overstekende houten vensterbanken onder kloosterkozijnen. Witgeschilderd houtwerk.	Schilderwerk her en der in minder goede staat.
	<u>O-gevel/bovenverdieping</u> Twee vensterramen met houten kloosterkozijn, voorzien van 18de-eeuwse kleine roedeverdeling. Geprofileerde, overstekende houten vensterbanken onder kloosterkozijnen. Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd historisch hang- en sluitwerk	Schilderwerk her en der in minder goede staat.
	<u>O-gevel/zolderverdieping</u> Twee kozijnvenstertjes. Eenvoudige houten vensterbanken (enigszins uitspringend uit muurvlak)[94]. Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd historisch hang- en sluitwerk	Houtwerk in minder goede staat. Schilderwerk her en der in minder goede staat.
Interieurelementen	<u>GV/bureel burgemeester (opkamer): haard</u> Haard met witgekaleide bakstenen wangen, houten schouwbalk en witgekaleide bakstenen boezem. Getegelde haardvloer.	Voegwerk haardvloer te herstellen. In beperkte mate loskomende verflaag.
	<u>GV/bureel burgemeester (opkamer): trap</u> Houten trap met leuning (daterende uit restauratiefase 1981-1982) naar opkamer.	
	<u>V1/bureel secretaris: haard</u> Haard met witgekaleide bakstenen wangen, houten schouwbalk en witgekaleide bakstenen boezem. Stenen haardvloer.	
	<u>V1/bureel secretaris: deur</u> Authentieke geklampte houten deur met zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Sporen van aantasting door houtworm.
	<u>ZV/zolder (bureel): schoorsteenboezem</u> Geschilderde gekaleide schoorsteenboezem.	

[94] Momenteel voorzien van voorzetramen.

Bekapping	Kap samengesteld uit twee gebinten, bestaande uit een schaargebint met daarop een nokgebint (verschillend van het nokgebint in de oudere NZ-vleugel).	

3.2.2.2.3. Traptoren met aansluitende gangen

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Vloeren	Houten plankenvloer met geprofleerde houten plint.	
Plafond	Houten plafond.	
Muurafwerking	Lichtgeel geschilderd gepleisterde wanden.	Vochtprobleem.
Vensterramen	(Tweede bouwlaag) Vensterraam met houten kloosterkozijn, voorzien van 18de-eeuwse kleine roedeverdeling. Eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringend uit muurvlak).	Verschraald schilderwerk.

	Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd historisch hang- en sluitwerk (Derde bouwlaag) Vensterraam met houten blokkozijn. Eenvoudige houten vensterbank (enigzins uitspringend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd historisch hang- en sluitwerk	
Trap	Houten kwartdraaitrap (vanaf eerste verdieping)	
Bekapping	Houten tentdakbekapping (ingebracht tijdens restauratiefase 1981-1982).	Vermoedelijk in goede staat (gezien staat van afdekking).

3.2.2.2.4. Lagere aanbouw

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Vloeren	GV/inkom: vloer van Basècles-tegels met zwarte kalkstenen plint.	
	V1/geelrood gevlamde vierkante tegelvloer (niet-authentiek).	
	ZV/resterende zolderruimte: houten bevloering.	
Plafonds	Gipskarton.	
Muurafwerking	GV/Lichtgeel geschilderd gepleisterde wanden.	
	ZV/ Lichtgeel geschilderd gepleisterde wanden.	
Deur	Geklampte houten deur (in N-gevel). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Verschraald schilderwerk. Beperkte sporen van houtrot.
Vensterramen	<u>W-gevel</u> Drie beluikte blokkozijnen met kleine roedenindeling. Eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringend uit muurvlak).	

	Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	
	<u>Z-gevel</u> Benedenvensterraam met blokkozijn en kleine roedenindeling. Topgevelvensterraam met kleinhouten in kruisvorm. Eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringrend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	Vochtprobleem. Verschraald schilderwerk
	<u>O-gevel</u> Vensterraam met blokkozijn met kleine roedenindeling. Eenvoudige houten vensterbank (enigszins uitspringend uit muurvlak). Witgeschilderd houtwerk. Zwartgeschilderd hang- en sluitwerk.	
Trap	Natuurstenen trap.	
Bekapping	Houten plankenbekapping (ingebracht tijdens restauratiefase 1981-1982).	

3.2.3. Toegangsbrug en keermuren[95]

[95] De walgracht evenals de erekoer met omgeving maken op basis van een interpretatie van de afbakening door de Afdeling Onderzoek en Bescherming van het agentschap Onroerend Erfgoed geen deel uit van de bescherming.

Beschrijving erfgoedelementen		Diagnose
Brugconstructie	Bakstenen constructie, bestaande uit drie ongelijke gemetselde rondbogen, gevat tussen twee gemetselde keermuren, boven bestrating fungerend als borstwering. Gele bakstenen, met formaat: 21 x 9 x 5 cm. Metselverband: staand verband. Platte voeg met kalkmortel.	Te herstellen voeg- en metselwerk.
Keermuur met borstwering	Bakstenen keermuur, boven bestrating fungerend als borstwering, aansluitend op de brugconstructie en op de westgevel van de noordzuidvleugel en de lagere aanbouw. Gele bakstenen, met formaat: 21 x 9 x 5 cm. Metselverband: staand verband. Platte voeg met kalkmortel.	Te herstellen voeg- en metselwerk.
Bestrating brugje	Platte kasseien.	Plaatselijk te herleggen en op te voegen.

4. Beschrijving van de erfgoedwaarden

Het Hof van Wyckhuize werd op 27 mei 1971 beschermd als monument omwille van zijn historische en artistieke waarde.

De **historische waarde** ligt in het gegeven dat het Hof van Wyckhuize dateert uit de vroege 17de eeuw en tot in het begin van de 20ste eeuw niet alleen in adellijk bezit bleef maar ook steeds, zij het soms via vrouwelijke vererving, in dezelfde familie bleef. Dat bouwheer Franchoys van Wyckhuus burgemeester en landhouder van de Wet van de Stad en Kasselrij Veurne was, benadrukt mede het historische belang van deze site.

De **artistieke waarde** ligt in het bijzonder in de architectuurhistorische betekenis van het Hof van Wyckhuize. Dit leenhof is immers een van de nog weinige voorbeelden in de Westhoek van adellijke residenties op het platteland uit de late 16de of vroege 17de eeuw. Weinig drastische ingrepen doorheen de tijd hebben ervoor gezorgd dat de heerlijke woonst een vrij hoge graad van authenticiteit behield. Van uitzonderlijk belang is het Hof van Wyckhuize voor wat vooral de vensters betreft. Deze gaan immers terug tot de 17de eeuw en hun aanpassingen tot de 18de eeuw[96].

Hof van Wyckhuize omstreeks 1977 (Archief OE WVL

[96] Goossens & Mostaert 1983: 38.

5. Visie op het toekomstig beheer

5.1. Hoofddoelstelling

De hoofddoelstelling van de gemeente Alveringem als eigenaar van het Hof van Wyckhuize betreft het passieve en actieve behoud van dit historisch pand door het verder als gemeentehuis te laten functioneren. Het behoud van een maatschappelijk relevante bestemming biedt immers de beste waarborg voor het tijdig nemen van de vereiste onderhouds- en herstelmaatregelen als die zich aandienen in het kader van de vooropgestelde instandhouding van de erfgoedwaarden die aan de grondslag liggen van de bescherming als monument.

5.2. Nevendoelstelling

Het Hof van Wyckhuize staat voor één van de belangrijkste beschermde monumenten in Alveringem. De gemeente Alveringem vindt het als eigenaar van dit pand dan ook niet onbelangrijk om dit historisch monument nu en dan in te zetten als een sensibilisator voor het onroerend erfgoed door hetzij opendeurdagen (zoals de Openmonumentendag of Erfgoeddag) hetzij door culturele of cultuurtoeristische initiatieven (die in het bijzonder doorgaan in de raadszaal).

6. Opsomming en verantwoording van de beheersmaatregelen

Om de beoogde beheersdoelstellingen te bereiken dringen er zich in eerste instantie – hoofdzakelijk periodieke – onderhoudswerkzaamheden op. Belangrijk is dat deze werkzaamheden zo structureel en kwalitatief mogelijk worden uitgevoerd zodat omvangrijke, vaak dure restauraties pas op langere termijn omwille van de onafwendbare vergankelijkheid van materialen noodzakelijk zijn.

Ook wanneer een restauratie zich uiteindelijk opdringt, blijft de instandhouding van monumentale waarden het belangrijkste uitgangspunt. Vanuit het oogpunt van kostenbesparing zonder meer op grote schaal monumentale elementen vervangen wanneer restauratie ervan ook tot de mogelijkheden behoort, is met andere woorden niet aangewezen. Belangrijk is dat de verwachte levensduur van het monument na restauratie telkens opnieuw in overleg met de voor onroerend erfgoed bevoegde overheidsinstantie wordt afgewogen tegen de kosten van materiaal en arbeid.

Om de beheersmaatregelen optimaal te kunnen uitvoeren is een tijdige inspectie ten zeerste gewenst. Een overeenkomst met de Monumentenwacht voor minstens een tweejaarlijkse inspectie van zowel het interieur als het exterieur wordt dan ook verder voorzien.

6.1. Onderhoudswerkzaamheden

Onderhoud omvat reguliere, geregeld terugkerende werkzaamheden waarbij in principe geen materiaal wordt vervangen, maar alleen wordt hersteld. Voor de oplijsting van deze werkzaamheden zie bijlage 1.

6.2. Restauratiewerkzaamheden

Bij restauraties gaat het om meer ingrijpende werkzaamheden, die met de instandhouding van monumentale waarden als belangrijkste uitgangspunt steeds ‘sober en doelmatig’ zijn.

In een beheersplan voor de komende 20 jaar aangeven welke restauratiewerken er zich *in concreto* allemaal zullen aandienen is voor een deel koffiedik kijken. De betrachting is om dergelijke werken, die hoe dan ook de authenticiteit aantasten, via onderhoudswerken zoveel en zolang mogelijk uit te stellen. Ooit zal de tand des tijds zich evenwel onherroepelijk laten gelden. In overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed dient op dat ogenblik onderzocht te worden welke restauratiewerken zich effectief opdringen en in welke mate deze al dan niet in de authenticiteit mogen ingrijpen om de hoofddoelstelling van de instandhouding van het Hof van Wyckhuize *in globo* verder waar te maken. De inventariserende beschrijving van het Hof van Wyckhuize laat al vast toe om die afwegingen te maken als de nood eraan zich stelt.

In bijlage 2 wordt opgelijst welke restauratieve werkzaamheden er zich in de komende 20 jaar zouden kunnen voordoen. Is deze lijst vrij uitgebreid, exhaustief is ze evenwel niet en kan dus ook niet als dusdanig beschouwd worden.

7. Voorstel van opvolging en evaluatie

7.1. Op stapel staande restauratiewerkzaamheden (2018 of later[97])

Aan het Hof van Wyckhuize worden op korte termijn diverse consolidatie- en restauratiewerken voorzien die ervoor moeten zorgen dat het historisch pand de tijd als vergankelijkheidsfactor kan trotseren.

Deze werken bestaan in het bijzonder uit:

- → Het herstellen van het gevelmetselwerk, onder meer om voor sommige gevelvlakken doorslaand vocht te voorkomen.
- → Het herstellen van het voegwerk met een kalkmortel.
- → Het herstellen van de afdichting tussen het buitenschrijnwerk en de ruwbouw.
- → Het herstellen van de dakbedekking in schalies en dakpannen en het nazien en herstellen van de waterdichte aansluiting van de dakbedekking met de ruwbouw.
- → Het plaatselijk injecteren van muren tegen opstijgend vocht.
- → Het nazien en herstellen van buitenschrijnwerk, bijhorende beglazing, het herplaatsen van glas-in-loodramen, ….
- → Het uitvoeren van onderhoudsschilderwerk van het buitenschrijnwerk en van het metaalwerk met aandacht voor de historische kleurstelling.

Voor deze op stapel staande noodzakelijke consoliderende en restauratieve ingrepen zal de eigenaar bij het Agentschap Onroerend Erfgoed standaarderfgoedpremies of een bijzondere erfgoedpremie aanvragen. Het precieze tijdstip van de uitvoering van deze werken hangt echter af van het ogenblik dat de erfgoedpremie(s) zal/zullen worden toegekend.

De opvolging en evaluatie van deze werkzaamheden gebeuren in dit geval via de vele overlegmomenten die in een eerste, voorbereidende fase tussen de eigenaar, de ontwerper en het Agentschap Onroerend Erfgoed en in een tweede, uitvoerende fase tussen deze projectleden en de aannemer zullen plaatsvinden. De werfverslagen zullen daarvan de schriftelijke neerslag vormen.

Na de uitvoering van de consolidatie- en restauratiewerkzaamheden zal een restauratieverslag opgemaakt worden, dat uiterlijk 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed zal worden overgemaakt.

[97] Afhankelijk van de toekenning van de erfgoedpremies of bijzondere erfgoedpremie die zal/zullen aangevraagd worden.

7.2. Onderhoudswerkzaamheden (→ 2037)

Zowel in afwachting als ook na de uitvoering van deze restauratiewerken vraagt het monument, om de beheersdoelstellingen te bereiken, met een periodieke regelmaat onderhoudswerkzaamheden. Regelmatige inspecties om bij vaststelling van nieuwe gebreken tijdig de vereiste en passende onderhoudswerken (waaronder kleinere herstellingswerken) te kunnen uitvoeren, zijn dan ook aangewezen.

Daar het een groot en hoog pand betreft is daarbij een cruciale rol weggelegd voor de Monumentenwacht West-Vlaanderen, bij wie de gemeente Alveringem als eigenaar trouwens al jaren is aangesloten en vastbesloten is dit lidmaatschap verder te zetten. De Monumentenwacht staat immers om de twee tot drie jaar in voor een grondige inspectie. Het inspectierapport dat kort na elke inspectie aan de eigenaar door de Monumentenwacht wordt overgemaakt, vormt voor de eigenaar een goede leidraad voor eigen tussentijdse inspecties. Van dit rapport zal de eigenaar telkens een copie bezorgen aan het agentschap Onroerend Erfgoed, zodat deze het monument mee kan blijven opvolgen en kan anticiperen op een eventuele aanvraag van een standaarderfgoedpremie voor de premiegerechtigde onderhoudswerken die zich op basis van dit verslag opdringen.

Daarnaast engageert de eigenaar zich om zelf minstens éénmaal per jaar in te staan voor een grondige visuele inspectie zoals bij de opgelijste onderhoudswerken in hoofdstuk 6 is aangegeven.

7.3. Restauratiewerkzaamheden (na uitvoering van de dringende restauratiewerken - 2037)

Hoezeer de eigenaar zijn onderhoudsplicht ook nakomt, omwille van de uiteindelijk onafwendbare vergankelijkheid zal de tand des tijds zich uiteindelijk toch laten gelden en zullen er zich in de komende 20 jaar, de periode waarop dit beheersplan van toepassing is, restauratiewerken opdringen die de authenticiteit van het monument onherroepelijk zullen aantasten. Belangrijk is echter dat de mate waarin dit gebeurt continu bewaakt wordt, alsook dat daarbij telkenmale een afweging wordt gemaakt van de verwachte levensduur van een restauratieve ingreep ten opzichte van de kostprijs van materialen en arbeid.

Het ogenblik waarop de onderhoudswerkzaamheden niet meer van deze aard zijn dat ze de materiële vergankelijkheid kunnen ondervangen, kondigt zich bij goed beheer steeds vooraf aan, tenzij omstandigheden (zoals brand, storm, …) het historische pand vooraf onmogelijk te voorziene schade toebrengen. In normale omstandigheden houdt dit dus in dat er tijdig werk kan gemaakt worden van een restauratiestudie die in overleg met het Agentschap Onroerend Erfgoed de restauratieproblematiek concreet in beeld brengt en er vervolgens passende oplossingen voor aanreikt.

Voor deze noodzakelijke restauratieve ingrepen zal de eigenaar bij het Agentschap Onroerend Erfgoed vervolgens een bijzondere erfgoedpremie aanvragen.

De opvolging en evaluatie van deze werkzaamheden gebeuren in dit geval via de vele overlegmomenten die in een eerste, voorbereidende fase tussen de eigenaar, de ontwerper en het Agentschap Onroerend Erfgoed en in een tweede, uitvoerende fase tussen deze projectleden en de aannemer zullen plaatsvinden. De werfverslagen zullen daarvan de schriftelijke neerslag vormen.

Na de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden zal door de ontwerper een restauratieverslag opgemaakt worden, dat uiterlijk 6 maanden na het beëindigen van de werkzaamheden door de eigenaar aan het Agentschap Onroerend Erfgoed zal worden overgemaakt.

8. Bijlagen

Zie bundel: HOF VAN WYCKHUIZE IN ALVERINGEM). BEHEERSPLAN ONROEREND ERFGOED. BIJLAGEN

Bijlagen	**Niet van toepassing (en dus niet bijgevoegd)**	**Bijgevoegd (nummering!)**
Perimeter van gebied waarvoor beheersplan wordt opgemaakt (met schaal en N-pijl)		Bijlage 5
Lijst van premiegerechtigde werken		Bijlage 1 + bijlage 2
Lijst van handelingen waarvan de uitvoering vrijgesteld zal zijn van toelating		Bijlage 1 + bijlage 2
Lijst van ZEN-erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van open erfgoed met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van ontsluitingswerken voor open erfgoed die in aanmerking komen voor een premie met aanduiding op kaart	Niet van toepassing	
Lijst van werken aan bomen en struiken waarvoor toelating nodig is	Niet van toepassing	
Lijst van cultuurgoederen die in aanmerking komen voor een premie		Bijlage 3
Lijst van premiegerechtigde werken aan een orgel dat dateert van na WOI	Niet van toepassing	
Lijst van handelingen waarvoor CBS niet kan oordelen dat ze van dien aard zijn om wezenlijke eigenschappen van een DG/SG te verstoren	Niet van toepassing	
Extra bijlage: bestaande bouwplannen.		Bijlage 4